

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

S. Leopoldi nomen quam sit celebre.

virtutes ipsius Leopoldi, quas creator omnium etiam miraculis comprobavit, ab Dei Vicario, qui solus in terris es, ascribere in numero sanctorum iure meritoque, exposcit expectatque. Ad quemcumque enim loca Leopoldi nomen pervenerit, pro sacrosancto veneratur & colitur. idque non simpliciter, prout a nonnullis fieri consuevit, sed in debili atque inviolabili titulo sanctus Leopoldus appellatur & pro sancto habetur. Queritur tamen per laudabilem consuetudinem solennitateque, a sacrosancta Ecclesia introducta, S. T. natus, quo absque, nil tutum, nil stabile, nil denique sanctum creditur. Id enim mea oratione non existimes velim. Nam in primis Christianissimus fidei nostre totius religionis orthodoxe verus, legitimus, indubitatus defensor Fridericus Imperator Augustus, a quo eius bonitate nihil adhuc properam peti audiuimus: nec vero idcirco tantum, quod ex sanctissima Leopoldi familia Australi ducat originem, venerat etiam ut Deus in suis gloriatur creaturis, eius filius Maximilianus Austriae ac Burgundiae Archidux inuictissimus, patrem sortitus est Caesarem. Sic in clytus Hungarorum ceterique Principes catholici illarum provinciarum, & denique, omnes eorum populi, tum, vocemque, sanctitatis tuae sibi cupiunt, prestolantur, expectantque. Quid enim tibi testibus magis in mundo dari possit non video. Magna profecto res est, ut mortali Deo propitio & fauente, gloriosissimos & caelestes titulos benefacendo sibi quaerant. Iam tempus est, iam te sic velle conspiciamus & tenemus omnes: ut tua videlicet haec lesti voce Leopoldus, qui cum iam in caelis sanctus sit, etiam in terris sanctus esse deus res sanctissimo tuo decreto, longa hominum expectatione optato. Diu mortalibus in augmentum fidei, in monumenta Romani & Ecclesiastici ritus, in gloriae aeternitatis nimio ardore exposcit, & ut benefactis longo labore quaerita iam premia declarantur.

Rogatur, cum in numerum Sanctorum referri.

Exstat alius liber de innumeris miraculis & canonizatione eius, per Reverendissimum patrem, dominum Iohannem Franciscum de Pauinis conscriptus, ad quem lecturam remittimus.

VITA S. OTHMARI ABBATIS, AVTHORIS VV ALAFRIDO ABBATE AVGIENSI. PRAEFATIO AVTHORIS.

Hos libellos inveni et lector Tomo V. 16. Octobris.

Initis duobus libellis, quos de vita & virtutibus beatissimi Galli confessoris, iuxta fidem, quae vel scripto, vel dicto ad nos usque venerat, verere potius, quam lepidè, composuimus: iubentibus vobis, fratres sanctissimi, qui in cenobio eiusdem sancti patris constituti, seruatoris eius, quae in Dei rebus habuit, sancti strenuitate propositi specimè exhibetis, libet subnectere eam relationem, quae de sancti patris Othmari studijs & virtutibus, per eius merita ostensis, vestra assertionem & cura literis est mandata veracibus. Quae cum sit veritate plena, ratione perspicua, non ob aliud a nobis est iterata, nisi quia charissimus frater Cosbertus, qui idem opusculum edidit, cuius charitati quicquam negare nec volumus, nec debemus, id ut fieret postulavit, immo praecipit, quem etiam in hac occupatione instantissimum erga deum sine tadio laeti sustinuumus. Itaque lectori credulo sufficiat haec abbreviatio nostra: incredulus autem qui fuerit, ad eam conscriptionem quam sequimur, recurrens, multiplici ad stipulationem testium conuentus, ad fidem si gratus est, segnis non erit.

HISTORIA.

Vt vir Dei Othmarus pro sanctitate vitae, cellulae sancti Galli sit praelatus, & regia auctoritate regularem inibi vitam instituerit. Cap. I.

Novemb. 16.

S. Othmarus in Rhetia degens, sacerdotio initiatur.

LEGITVR Othmarus genere Alemannorum oriundus, aetate puerili a fratre suo Rhetia Curiensem perducitur: est: & in seruitio Victoris, earundem partium Comitum, multo tempore constitutus, & literarum scientia sublimatus, virtutum sectator, morumque laudabilium professor, sacerdotij gradum ascendit: & a supradicti Comite benigne retentus, cuidam titulo sancti Floriani confessoris praelatus est. Cumque morum eius probitas, & sanctae vitae munditia longè lateque plurimum morum aures dulci rumore respergeret, Vualdramus quidam, qui sibi vastitatem cremi, in qua sanctus Gallus

Gallus cellulam construxerat, velut à parentibus hereditario iure ad se transmiffam vendicauit, eundem Othmarum à Victore fupradicto ad praeficiendum eidem cellulae imperauit. Et voti compos effectus, cellula cum omnibus, quae ad eam pertinebant, illi folemniter commendauit. Atque vt fui melius defiderij conualefceret utilitas, ad Pipinum Regem profectus, eundem Abbatem ipfi praefentauit, & locum, cui pridem cum praefecerat, proprietatis iure principi contradidit, omni instantia depofcens, vt regia autoritate ex integro Othmarus Abba eidem praeficeretur loco. Cuius petitioni iam dictus princeps assensum praebens, locum sibi traditum viro venerabili comendauit, & regularē inibi vitam instituere iussit. At ille regressus confestim, boni Mandritae studium in ipso executus initio, vndique uersum congrua monachis habitacula construxit, & ipsius sacri loci statum, ad utilitatem diuini seruitij studiosissime reformauit. Religiosos etiam quosque ita liberalitate sua ad deuotionis studium inuitauit, vt ex quorundam donationibus possessiones ipsius cenobij admodum dilaret, & intra paucos annos complures ad sacra militiam vitae fratres attractos, magisterio suo & cura decentissime gubernaret.

Cella S. Galli commendatur S. Othmaro.

Construit illic monachorum domicilia.

Multos congregat fratres.

Qua sanctae conuersationis perfectione nituerit. Cap. 2.

His praelibatis, vitae eius sanctitate liceat summam perstringere: vt liquidò cunctis clareat, quibus profectum gradibus ad hanc gloriam sit euectus. Erat nimirum parsimoniae sectator eximius, creberrimo maceris ieiunio corpus: ita vt in praecipuis ieiuniorum diebus ex consuetudine, bidui abstinentiam continuaret frequētius. Et his contra tentamentorum iacula clypeis praeunitus, uigilias amabat, & assiduitate orandi spiritualia nequitiae repellabat. Summam autem humilitatis gratia praecipue praeditus, intantum uoluntariam paupertatem diligebat, vt terrenam gloriam omnibus fugeret modis. Cui etiam hac erat consuetudo, vt si quomquam pro utilitate monasterij eum redere necessitas poposcisset, uilis mitori dorso ueheretur a selli. Erat inter caetera, tanta in eo pauperum sollicitudo, vt eorum curam se potius, quam per alios exhibere studeret. In eo uero misericordiae opere, quod elemosina dicitur, uix cuiquam habebatur secundus. Nam ad suscipiendos leprolos, qui à caeteris hominibus seicuti manere consueuerunt, hospitio longè à monasterio extra eas mansiones, quibus caeteri pauperes recipiebantur, constituit, & eis curam se per omnimodis impendebat ita sollicitè, vt nocturnis etiam horis monasterio saepe digressus, curam infirmitatis eorum mirò deuotionis adhiberet obsequio. Capita siquidem eorum pedesque, abluens, purulenta suis manibus uulnera detergebat, & uictui necessaria ministrabat, illam semper animo reuoluens sententiam, quam iudex iustus misericordibus prolaturus est, dicens: Quod uni de his minimis fratribus meis fecistis, mihi fecistis. Sicque factum est, vt cunctorum, qui eum nouerant, ueneratione sublimis, pater pauperum appellaretur à plurimis. Tam pleniter autem misericordiae studium possederat, vt si quae pauperum nuditatis iniuria torpentem cospiceret, plerumque, suis exutus uestibus, miseri contegeret artus: ita ut interdum sine tunica, sola cappa contentus, ad monasterium remearet. Maluit enim per praesentis pompae contemptum ad indumentum incorruptionis aeternae pertingere, quam per boni operis amissionem futurae nuditatis opprobria sustinere.

Ei ieiunia.

Vigiliae. Preces. Humilitas.

Benignitas in pauperes.

In leprofos.

Matt. 25.

Quanta erga pauperes misericordia fuerit. Cap. 3.

Quodam enim tempore ad Pipinum Regem ueniens, honorifice susceptus est. Et inter alia largitatis eius beneficia, ad necessitates fratrum suorum subleuandas, argenti libras septuaginta percepit. Sed mox, ut ad sua rediret, egressus, maximam eiusdem pecuniae partem pro foribus palatii pauperibus erogauit. Paucos autem solidos uix à fratribus, qui secum erant, compulsus retinuit, quibus postmodum quoddam territorium monasterio uicinum coemittit. Dominicorum enim non immemor praepceptorum, sua causa de castino non cogitabat, sciens monachum uictu & tegumento contentum esse debere. Et ideo paupertate in sibi potius suisque delegit, quam rerum transeuntium possessionem superflua in expeditis mentibus onerosam.

Liberalissimum regis Pipini munus.

Nora. Matt. 6.

Ut à quibusdam iniquis pro zelo iustitiae, quo feruebat, multis affectus sit iniurijs.

Cap. 4.

Igitur cum iam Dominus meritis eius digna rependere decreuisset, callidus uerfae bonitatis inimicus, bonis eius actibus inuidens, eiusque exemplis aliorum vitam dolens proficere, quietem, quam in Christi seruitio, licet non parum labo-

URRIUS
 9
 10
 RV III
 5

laborando, possedit, perturbare contendit. Sed quavis flatibus aduersitatis raria pulsata, radicem petræ veritatis habens infixam, paradisi cedrus inconuulsa permanfit. Nam Vuarinus & Ruadhardus, qui tunc temporis totius Alemannie curam administrabant, diabolo suadente, immanissimo auaritiæ morbo preuenti, ecclesiarum sub sua potestate sitarū, magna ex parte in proprietatis suæ dominium per vim contraxerunt. Qui cum sibi de possessionibus beati Galli per plura eorum violentiæ ausu vendicassent, vir Dei Othmarus, non possessionibus terrenis inhiis sed coenobialis vitæ, in eodem loco rerum ingruente penuria, defectum præterens, Pipinum Regem adiit, ipsi tyrannicam eorum præsumptionem exposuit, pariter protestatus, graue eum crimen in cursurum, si eorum actibus consentiendo ueret. Qua pro causâ beneuolus princeps vtrunque conueniens, interminatus eis, gratia sua illos omnimodis carituros, si non ecclesijs Dei, quæ iniuste abstrahant, absq; recraftinatione restituerent. At illi patriâ reperetes, vitio rapacitatis infecti, & bestiali seuitia efferati, iussione regiam neglexerūt. Virū etiam Dei Othmarum, cum pro hac re iterum principem adire vellet, missis clanculum post eum litibus, vinculis iniectum per vim reduci fecerunt. Nec non & Lamberto cuiusdam fratribus eius professione connumeratus erat, non vitæ sanctitate, persuaserunt ei ficta quadam machinatione luxuriæ crimen impingeret: id elaborantes, vtilitatem eius huiusmodi suspitionibus infamata, deponendi eum occasione inuenirent. Qua causâ plurimi, tam dolosa factionis ignari, ad concilium euocantur.

Quidā magnates sibi vindicantes res ecclesiarum S. Othmari.

Eum capti uum detinent.

Quam in obiectione ficta criminis molestiam pertulerit, & qua accusator eius pœna mulctatus sit. Cap. 5.

ITaque vir venerabilis castitate integer, vitæ ac morum maturitate grandævus in medio collocatur, & in eius accusationem Lambertus falsitatis minister, per ram omnibus præsentatur. Acceptaque loquendi licentiâ, veritatis oblitus, falsitatis assertor, dixit se quandam sceminam nosse, quæ à beato viro vim pollicitis fuisse perpeffa. Ad quod nullum penitus dedisse fertur responsum. Cumque à plurimis respondere cogeretur obiectis, huiusmodi dicto temperavit eloquium. Fateor me quidem supra modum in multis peccasse: de huius autem obiectione criminis, secreti mei inspectorem, Deum inuoco testem. Illis autem, vi huiusmodi se excusatione purgaret, attentius ei insistentibus, mente securus, conscientia liberatitius perdurauit. Et quia accusandi licentiam apud iudices patere cognouit, maluit pro synceritate sui pectoris diuino, quam humano pro excusatione criminis placere iudicio. Mox ergo, vt cunctis claresceret ipsius castimoniam falso fuisse infamatum, Lambertum vltio diuina corripuit. Nam febrim vexatione perualis paulatim resoluti membrorum vigore, cõtrahi cœpit. Sicque omnibus membris status sui amittentibus rectitudinem vel formam, capite ad terram more quadripedum inclinato, non solum deformitate figuræ terribilis, verum etiam viua voce in sanctum Dei peccasse, omni tempore fatebatur.

Falsò accusatur à quodam de muliere opprefsa.

Cælestis vindicta illi accusatorem persequitur.

Vt inter arcta custodiæ claustra vitam finierit. Cap. 6.

Concilio autem iniquè inchoato, & iniquius terminato, vir Dei Othmarus apud villam Potamum palatio inclusus est. Quod cum nullus intrare, nec colloqui cum eo permitteretur, aliquot dies absque corporalis sustinentulo victus transiit. Cumque diuturna vexatione famis laboraret, Pergozus quidam è fratribus eius noctu aduenire solebat, & ei victus solatia ministrare. Postmodum verò Gozbertus quidam, vir potens, dum sibi virum Dei commendari ab iniquis principibus impetrasset, in quadam Rheni fluminis insula nomine Stein, iuxta prædium suum custodia illum deputauit. Vbi idem sanctus pater spualitanti tantummodo exercitio, id est, orationibus ac ieiunijs vacans, eo liberius Domino deseruiuit, quo ab humana frequentatione curisque secularibus fuerat absolutus. His & similibus notæ deuotionis insistens operibus, exacto non multi temporis spatio, ab his mundanæ perturbationis angustijs ad cælestis latitudinem gressu diu, xvj. Calendarum Decembrium die commigrauit: & corpus eius in eadem insula tumulatum, multis deinceps diebus ibidem sine corruptione permanfit.

Laborat vir Dei inedia.

Feliciter è custodia abit in caelum.

Vt post multum temporis corpus eius sine corruptione repertum sit. Cap. 7.

Evolutis autem post transitum eius decem annis, fratres illius per visionem à Domino commoniti sunt, vt corpus chari patris ad monasterium reducerent. Hoc patrefacto diuinæ voluntatis consilio, vndecim ex eisdem fratribus

bus noctu ad locum, in quo sancti viri exuuiâ seruabantur, deueniunt: & sepulcrum aperientes, corpus eius ab omni corruptione illaefum reperiunt, excepto quod pars extrema pedis vnus, quæ aqua alluebat, tantum colore mutato, quasi tabida videbatur. Et congruo satis miraculo prima sanctitatis eius indicia claruerunt, vt videlicet illaefum à corruptione corpus eius inueniretur, quam liber ipse fuerat à crimine, cuius oppositione superatus videbatur ad tempus. Hac itaque deuoti fratres rerum nouitate perfectè ius instructi, corpus honorificè sumptum, rati imposuerunt. Et accedentes candelas, vnâ ad caput, alteram collocauerunt ad pedes.

Corpus eius post annos decem, incorruptum cernitur.

Quam mirabiliter in translatione corporis eius tempestas sedata sit. Cap. 8.

Umq; deserto litore, incertis se profundi vijs cõmississent, & summa instantia remigio insistentes, sub omni celeritate cuperent remeare, continuo tanta vis pluiæ ventorumq; prorupit, vt vix effugiũ se crederent habituros. Sed mira omnipotentis Dei dispensatione, & vt credimus, sancti viri meritis actum est, vt ipsa etiã elementa, quæ nobis insensibilia videntur, famulantia sui creatoris imperio, quanti viri reliquiã ibidem vhererent, sentirent. Nam pelagus circumquaq; imbrifera tempestate cõmotum, vndasq; in altum suspendens, nihil omnino remigantibus molestia intulit: sed in quamcunq; partem nauis deuenit, reiectis flatibus, tumentes in se fluctus depressit. Et ita omni ex parte vndarum molibus, imbrium effusionibus, ventorumq; flatibus non paruo spatio dimotis, quasi sepe quadam scapha cingebatur, vt ne vna quidẽ pluiæ gutta, quæ hinc inde vehementer inundabat, in illam descenderet. Cerei quoquẽ, qui in beati patris obsequium ardentis, ad caput pedesq; fuerant collocati, lumen primæ accensionis nequam amiserunt, quo ad usquẽ corpus eius ad monasterium deferretur.

Miraculum

Aliud miraculum.

De abundantia potûs cælitus subministrati, & vbi corpus eius post translationem sit tumulatum. Cap. 9.

Aliud adhuc restat miraculum, quod in eadem sacri corporis translatione deuotis fratribus Dominus patefecit. Nã cum ex nimia remigandi instantia fessis, adueniente refectiois hora, ad recuperandas alimẽto corporeo vires, laudibus Domini præmissis, consedissent, tandemq; felici conuiuio intermisceri potûs solatia cõmonerent, vnus ministrorũ intulit, nil ibi iam potuũ superesse, præter quod in fiasco paruo seruabatur, vnde vix vniciquẽ quippiam ad gustandum potûs, quàm ad bibendum, præberi potuisset. Illi verò miraculorum Domini, quomodo paucis panibus multitudinem hominũ pauerit numerosam, facientes mentionem, ex eodem paruo, quod habebant, cunctis qui aderant, cum charitate distribui fecerunt. Et mirum in modum cœpit in eodẽ vasculo ita liquoris haustus crescere, vt continua effusione nihil minui videretur, quo ad usquẽ bibentes poculorum copia vincerentur. Ergo pro rei nouitate obtupefacti, largitori omnium bonorũ Domino, qui eis tam mirabiliter sufficientiã præbuit, debitas gratiarum actiones cum laudibus persoluerunt. Statimq; vt iter cœptum itidem aggressi sunt, in vasculo potus cessauit. Cumq; optati litoris portum subsissent, fratres, qui obuiã cõ Dei laudibus venerunt, quæ gesta fuerant, ex ordine retexerunt. Celebratoque in commune gaudio, sancti viri corpus magno sumptuum cum honore ad monasterium transtulerunt, & inter aram sancti Iohannis Baptistæ & parietem in sarcophago posuerunt: vbi etiam postmodum, ipsius facientibus meritis, memoria digna Dominus dignatus est manifestare miracula.

Matt. 14.

Vinum diuini os augetur.

Sepelitur vir sanctus in suo monasterio.

Mutus & surdus ad sepulcrum eius curatur. Cap. 10.

Enique quodã tempore surdus & mutus cum quibusdam de vicinis locis, orationis causã monasteriũ aduentibus, aduenit: & quia à primæua etate & locutionis & auditus carebat officijs, tabellas duas de collo dependentes gestabat, quarũ cõlisione & sonitu misericordiæ opus, quod voce nequibat, precabatur. Is cum suis cõuiatoribus ecclesiã ingressus, dũ eos singulis altaribus pariculas ceræ, sicuti pauperum est consuetudo, imponere conspiceret, ad viri Dei sepulcrum accedens, tabulas, quas gestabat, desuper posuit, seseq; quasi oraturus, ante illud prostrauit. Et protinus alto sopore depressus, vt ipse postmodum retulit, senem quandam facie nitidum, monachico habitu gloriosum, quasi è tumulo vidit procedere, dicentem sibi: O homo, cur hinc sopore deprimeris? Cumque ad interrogata responderenihil penitus potuisset, senior ad eum dixit:

Surge,

URIVS

900
1000
RV III
5

Surdus idē
que mutus
sanatur ad
sepulcrum
S. Othmari.

Surge, & incommodorum, quibus hactenus laborasti, remedium à me tibi im-
tratū scito. Ergò tabulis istis dimissis, confestimque monasterio decedens, donum
à Deo tibi concessum in hoc loco, nemini pandas. Qui cum euigilans surrexisset,
sub magna festinatione monasterio digressus, inclinato iam die, vesperi ad con-
dam Ratgozi potentis viri hospitium diuertit. Cumque ab illo interrogaretur, unde
dē veniret, per ordinem exposuit, ubi, quando & quomodo sanitatis donum fuisse
adeptus. At ille narrationi eius non credens, teneri eum & custodiri precepit,
que veritatem rei certius inquisiturus, eadem nocte ad monasterium venit, &
bulas super tumulum positas reperit. Conuiatores quoque sanati cum inuenissent,
adhuc eiusdem facti penitus ignaros, diligentius ab illis inquisiuit, si talem ho-
nem monasterium pergentes, in comitatu habuissent. Et continuo ex eorum nar-
ratione vera esse, quæ domi audierat, deprehendit. Quæ res & presentibus cum
innotuit, & ad nos usque veridica relatione peruénit.

Vt lux in eodem loco cælitus apparuerit. Cap. II.

Presbyter quidam ex ipsa congregatione, nomine Tanco, dum in eadem ec-
clesia custodis officium gereret, nocturnæ quietis tempore pro refectum
luminaribus basilicam solitus introire, tribus vicibus penè omnia reperi
extincta. Ad sancti autem viri sepulcrum perueniens, ardētem cerei
illud inuenit. Sciensque luminis illius cælitus administrari splendorem, extingui
re non præsumpsit. Vt verò discessit, lux, quæ per se venerat, per se etiam subtra-
est. Vbi etiam & ad maioris indicium miraculi, ignis quidem in candela solitò
labat, ceræ verò nihil per hunc ardorem minui videbatur. Hæc idem venerabilis
presbyter sepius sua relatione confirmans, omne dubitationis argumentum ab
facto veritatis narratione depellit.

Cereus cæ-
litus ardet
ibidem.

Miraculi.

Quidam ibidem è casu desperatus, quàm facile conualuerit. Cap. 12.

Quodam etiam tempore, dum eiusdem ecclesiæ tecta, vetustate dilap-
cessariò restaurarentur, quidam ex ipsius monasterij familia, regularum
quas ad fastigia basilicæ deferre debuerat, onere pregrauatus, de ipsius
altitudine super viri Dei sepulcrum corruit: moxque immensum ali-
lignorum pondus, corruentis impulsu attractu, in ipso eum casus exiitò de clupe
operuit. Cumque adstantes concurrerent, ut ei, quem iam exanimem crediderunt
funeris debita persoluerent, sublato lignorum pondere, aliquantisper nullos mem-
brorum motus ostendens iacuit: ac deinde per longa suspiria halitum reuoluit
absque vlla læsione surrexit incolumis, & ad incepti laborem operis rediit ga-
dens. In hoc ergò miraculo haud dubiè sancti patris merita claruerunt, cum
altitudo tecti, vnde supradictus homo ceciderat, non minùs quadraginta pedum
mensura à terra esset suspensa, & pondus insequens corruentem, quod ad mil-
torum hominum oppressionem sufficeret, operire præcipitem, non contenter
potuisset.

Stupendum
sanè mira-
culum.

Contractus sanitati restitutus. Cap. 13.

Alio tempore cæcus quidam adueniens, hospitio, pauperum necessitate
preparato, susceptus est. Et nocte eadem cum ecclesiam velleret adire, por-
culus, qui ei ducatum præbere debuerat, ob nimiam frigiditatis asperitatem
officij sui illi negavit iuuamen. Cumque nimis doleret, quòd tanta sol-
nitati interesse non mereretur, (erant quippè Dominicæ diei vigiliæ) ad oleum
quidam ita membris omnibus contractus, ut non aliter quoquam procedere, quam
manibus reptando, potuisset, cum in eodem loco quiesceret, eius dolori compa-
sus, de lecto se protraxit, & quali potuit solatio cæci vestigia rexit. Vt ergò eccle-
am intrauerunt, vtili errore ad sancti Othmari sepulcrum venere. Putabat etenim
idem beneolus cæci præcessor, in ipso angulo aliquod ostium patere, per que
cryptam eodem loco vicinam, intrare potuissent. Itaque ex improvisò in sarcopho-
gum viri Dei, quia paulò altius eminebat à terra, impingens, subitò resiliit, & ad ter-
ram protinus concidit, totiusque ecclesiæ spatia horrendis impleuit clamoribus.
Cæcus verò hæc audiens, ductorem suum in sania æstims agitari, prout poterat
aufugeret studuit. Misericors autem Dominus, totius boni author & amator, qui
videret debilem puerum ultra vires opus pietatis exhibere voluisse, beati Othma-
ri etiam meritis id obtinentibus, benevolentiam eius dono sanitatis dignatus est
remittit.

Magna hu-
manitas mi-
serè contra-
cti adole-
scantis.

remunerare. Nam membris protinus in statum suum restituitis, cæcum, quem paulo ante manibus reptas ad ecclesiam traxit, firmatis iam gressibus per cætera in eodem ambitu orationis loca deduxit. Et quia aliquandiu postea in ipso monasterio mansit, ita omnibus etiam, qui huic facto minus interfuerant, id ipsum declaravit, ut de eo nulli deinceps liceret dubitare.

Contra quos ille sanatur,

Cera in lapidem conuersa. Cap. 14.

Quidam enim uerò scholasticorū, ab eodem beati Othmari tumulo particulam ceræ furto subtraxit. Regressus autem ad hospitium, cum pariter penderet quod commisit, statim manifesta Dei correptione stultitię suę errorem confusus agnouit. Nam cum eandem particulā de sinu proferret, in lapidis eam duritiem reperit commutatam. Cumque temeritati obstinatio- nem inuixisset, multo tempore hoc factum à cunctorum agnitione abscondit, præter eum uidelicet, qui & earundem rerum tunc erat conscius, & in hoc tempore miraculi, quod retulimus, relator extat fidelissimus.

Cera muta-
ta in lapidē.

Clerico cuiusdam manus restituta. Cap. 15.

Alio quoque tempore clericus quidam aduenit, cui uetriusque manus officium miserabili prorsus modo fuerat denegatum. Nam contortis in uolam digitis, uingibusque, usque ad ossa palmarum immersis, nimis sine intermissione cruciabatur miser doloribus: adeo ut etiam quædam partes manuum putrefactæ, grauem longius fetorem emitterent. Is cum non longè à beati uiri tumulo consisteret, subito cœperunt digiti eius singillatim ex ordine erigi, & ad naturalium concordiam actionum redire. Ipse uerò, qui pro concessio sanitatis dono gaudere debuerat, doloris magnitudinem clamore horribili testabatur: & eadem hora manibus ad integrum restituitis, postmodum sanus abscessit.

Miserissimi
hominis cura-
tio.

Videm sepulcrum in destructione basilicæ illiusum permanserit, & ut in alium locum reliquæ sancti uiri translatae sint. Cap. 16.

Quid nuper quoque circa eiuſdem uiri Dei sepulcrum gestum sit, quando ecclesia B. Galli readificandi causa destruebatur, arbitramur non esse silentio suppressendum. In eadem basilica iuxta aram B. Iohannis Baptistę arca quædam parieti contigua, non magnis lapidibus opere cæmentitio in quatuor lateribus constructa, superius autem tabulis, quarum crassitudo trium uel quatuor erat digitorum, in transfuersum positis, cæmentoque desuper cooperata uidebatur, in qua læpediti uiri corpusculum paulò altius à pavimento subleuatum, tabula lignea tantum supposita iacebat. Aestimantes igitur multi corpus sancti patris sub terra positum, arca uerò constructionem ad designandum tantummodo sepulcræ locum commentatam: & ideò tumulum remanere intactū posse credentes, muros ecclesiæ machinis aggressi, crebris arietum ictibus ruere compulerunt. Qui cum ex omni parte magnæ altitudinis essent, magnisque machinarum impulsibus pariter penè corruentes, sepulcro uiri Dei superferrentur, mirum in modum nullam arca particulam læserunt: quæ cunctis cineribus, sic intacta ex omni parte reperta est, acsi nullo cadentium impetu parietum impetita fuisset. Postea uerò dum quidam saxum haud grande super eam incautè iecisset, protinus quadam ex parte contracta est. Tandem itaque cognito quòd in ea reliquiæ sancti patris haberentur, cum magno eas honore indè transtulerunt, & in ecclesia S. Petri post altarium posterunt.

Præclarum
miraculum.

Sacræ eius
reliquiæ tras-
feruntur.

Que visio in eodem oratorio cuiusdam fratri oblata sit. Cap. 17.

Paucis deinceps diebus exactis, quidam frater dum nocturnas uigilias præueniens, idem oratorium orandi gratia quadam nocte fuisset ingressus, totoque affectu precibus insistens, ad altare direxisset intuitum, nescio quam à dextris altaris in Angelicæ claritatis nitore uidit stare personam, sacerdotali quidem habitu præfulgentem, facie autem ad Orientem uersa, gestu corporis intentissima orationis specimen exhibentem. Vestimenta uerò ipsa tanti fuisse nitoris asseruit, ut humanæ infirmitatis reuerberarent obtutus. Cumque hoc diu conspiceret, & uirum propius deberet accedere, anxia mentis hæsitacione trutinaret, persona, quæ apparuerat, se subtrahens cum miraculo & stupore confertatum reliquit. Non est igitur incredibile, eundem uenerabilem uirū uisione præsentis suę

Visio fra-
tris cuius-
dam.

TRIVS

RV III

5

declarare voluisse, dignè circa translationem suam fraternæ deuotionis iterata fuisse solertiam.

LIBER II.

De miraculis alijs beati Othmari Abbatis, auctore Ibone monacho Sangallensi.

P R A E F A T I O.

Encomium Vualafri di Abbatis.

Hucusque virtutes & miracula, ob sanctitatem beati Othmaris Abbatis calitis declarata, Vualafrius Abba, vir doctus & sapiens qui in literarum scientia apud nostrates illustris ante alios habebatur, seniorum in coenobio sancti Galli conuersantium rebus omnibus, seu etiam scriptis veritatis ratione plenissimis fidem commodans, luculento satis sermone & veraci assertione conscripsit. Sed quia nos fratres, in eodem coenobio Dei militantes post harum descriptionem virtutum, multa miraculorum insignia circa corpus eiusdem viri diuinitus manifestata esse cognouimus, aliqua ex eis ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, styli officio memorie commendare curauimus: quatenus hinc liquido ab omnibus sanum sapientibus colligatur, quam dignè ab hominibus honorificetur in terris, qui tam manifesta signorum arcestatione quotidie glorificatur in caelis. Non tamen amore eius ducti, aliqua in dubium uenientia, vel etiam falsitati obnoxia: sed ea tantum literis titolare disposuimus, quæ & luce clarius constat aditata, & multorum narrationibus veraciter noscuntur esse probata.

Quibus miraculis B. Othmari sanctitas in basilica S. Petri Apostoli clauerit. Cap. 1.

Cum beati viri corpusculum, ab accessu popularis turbæ remotum, in oratorio principis Apostolorum per multa annorum spatia quiesceret, plurimis signorum ostensionibus manifesta sanctitatis eius indicia circa corpusculum eius frequenter ostensa apparuerunt. Nam multi ex nostris congregationis fratribus, qui nocturnæ celebrationis vigilias præuenire solebant, causa orationis idem oratorium ingressi, cereos ardentes, vitreasque lucernas sponte incensas, frequenter se ibidem inuenisse affirmabant. Angelorum etiam, in choros ducentium, suauissimus ibi concentus audiebatur: quorum præsentiam tantum luminis claritas profecuta est, ut fenestræ ipsius ecclesiæ maxima splendoris illustratione clarescerent, locaque in vicino posita fulgoris sui immensitate perfunderent. Dulcissima quoque odoris fragrantia sæpius ibi narratur esse adspersa, quæ & naribus odorantium incognita, & sui iucunditate satis odorifera habebatur. Quibus profectò omnibus patet, vir iste quanti apud Deum sit meriti: iuxta enim sepulcrum cercis atque lucernis sponte sua irradiatis, Angelicæ modulationis dulcedinem immensa luminis magnitudo consequitur, & incognita odoris fragrantia mortalium olfactu sentitur.

Nota de celitis accessis lucernis. De cantu Angelorum

Ut Salomon Episcopus, eius sanctimoniam in synodo perstringens, triduanum ieiunium indixerit. Cap. 2.

Talibus igitur miraculorum indicijs vir Dei Othmarus post altissimi sancti Petri honorificè sepultus, annis trigintaquatuor, & centum nonaginta quatuor diebus, in pace quiescit. Sed cum iam omnipotens Deus lucernarum lucis operibus accessam, hominumque negligentia diu in occulto positam ad exemplum atque illustrationem fidelium super candelabrum ponere, ac splendore sanctitatis eius omnibus in domo Dei manentibus luminis sui gratiam vellet administrare, coetus fratrum, in coenobio S. Galli sub regulari censura Christo deuotè famulantium, assiduas colloquiorum sermocinationes de meritorum eius excellentia facere coepit. Huiusmodi verò colloquijs iidem fratres sese inuicem cohortantes, diuino, ut credimus, nutu pariter omnes desiderare coeperunt, ut beati viri corpusculum ad B. Galli ecclesiam, quæ iam, Deo opitulante, decenter decorata refulsit, iteratò reduceretur. Distante autem equitatis ratione, cum hoc tantum consilio facere non præsumerent, vitæ eius libellum, qui nostrorum solertia antecessorum multiplici testium adnotatione olim conscriptus, ad nos peruenerat, venerabili Episcopo Salomoni legendum contradunt, suæque voluntatis effectum, quo omnis eiusdem loci congregatio feruebat, aperiant: eius per omnium iudicijs, eiusque obedire parati consilij. Beneuolus autem pontifex, perpectis vitæ eius exemplis, multimodas gratiarum actiones bonorum omnium auctori persoluit.

Math. 5.

Libellus vitæ S. Othmari. Salomon Episcopus Constantiensis.

ST

soluit, quod bellatorem suum pro zelo iustitiæ fortiter dimicantem, tam a pertis miraculorum ostensionibus declaravit. Remoto etiã dubietatis scrupulo, de sanctitate eius quamvis certus extiterit, nil tamẽ temerẽ, nilq; de seipso inordinatẽ sua sola auctoritate voluit definire: sed more suo prudenti vñs consilio, causa Ecclesiasticorum dogmatũ annualẽ synodum solenniter indicit, & presbyteros ac diaconos, diuersiq; ordinis clericos apud Constantiense oppidum convenire precipit. Quibus in vnum collectis, venerandus pontifex in medium confurgit: factoque silentio, vita ipsius sanctimoniam, quã iam multos ibidem residentes dulci rumore aliquantulum permulserat, sparsim pro tempore coram omnibus recitavit. Quo factò, cum maxima clericorum copia in viri Dei laudibus acclamaret, primò Angienis cœnobij Abbatem, qui etiam tunc temporis cum quibusdam fratribus nobis valde charissimis illò confluerat, ac deinde omnem illius concilij clerum Episcopus commonuit, vt triduanũ ieiunij abstinentiam facientes, totius boni fontem in commune precarentur, quatenus pietatis suã munere his in rebus suã voluntatis dispositionem dignaretur perficere. Quibus dictis, Episcopi sententiã synodus collaudat, seque libenter itã facturam esse conclamat.

Ecclesiastice
quenter ieiunium indicit quando quid noui intonat.

Vt idem Episcopus sanctum corpus de sepulcro sustulerit, & oblatas ibi illas repererit. Cap. 3.

Finito itaque synodi huius concilio, ac peractò trium dierũ ieiunio, venerabilis præsul ad idem monasterium cum suis perueniens, seniore m nostrum Grimaldum, rectorẽ ipsius monasterij, ac Ludouici Regis archicapellannum, de hac re tractaturus, aggreditur. Post amica verò salutationis officia, cum mutuis inter se colloquijs vitę illius rigorem, ac miracula ob indicium sanctitatis eius frequenter ostẽsa cõmemorarent, monachos eiusdem cœnobij in vnum conuenire precipiunt, simulq; cum eis residentes, sanctum corpus de tumulo, in quo earenus iacebat, auferendum, atque in S. Galli ecclesiam collocandum, pari voto ac communi consilio omnes vnanimiter decernunt. Venerabilis etiam Abbas Grimaldus, quorundam animos metu ac formidine sentiens esse permotos, confidentior ceteris effectus, infirmantium mentes consolando roborat, & paternæ affectionis studio trepidantium corda informat: adstruens ex diuinã voluntatis dispositione procedere, quod tam multi de eodẽ tumulo sancti viri corpusculum desiderarent auferre. Præsul etiam præclarus, cum Abbatem tam fiducialiter in his rebus gerere conspiceret, Hartmorum decanum vnã cum cæteris fratribus secum assumit, ad sepulcrum accedens, lapidem superpositum remouere, ipsumque sarcophagũ, in quo thesaurus preciosi corporis iacebat, precipit aperire. Quo facto, membra sanctitate plena inspiciens, monachos Litaniam decantare, precibusque deuotis hortatur insistere. Deinde venerandas sancti patris exuias humiliter deosculans, cũ omni reuerentia de tumulo subleuauit, & in lectica, quã illarum receptui pauloantẽ compacta fuerat, reposuit. Sub capite autem, & circa pectus viri Dei quædam panis rotulã, quã vulgò oblatã dicuntur, itã illasã, atque ab omni corruptione extraneã, ab eodem Episcopo inueniebantur, vt in nulla omnino parte colorem vel speciem suã amittentes, adspicientium oculis infra spatium ipsius hebdomadæ viderentur esse confecta. Quo verò ordine, quõve in tempore eoloci peruenerint, nobis quidem incognitum, Deo autem nouimus esse manifestum. Hoc tamen pro certo scimus, quod per triginta quinque annos nullus mortaliũ eius sepulcrum aperuit, antequã præsens Episcopus, ministerij sui fretus auctoritate, eiusdem congregationis fratribus hoc faciendum iniunxit. Idem tamen Episcopus venerabiliter eas assumens, sacro corpori apposuit, ipsumq; corpus cum summa cautela obuolutum, in lectica superius dictã honorificè commendauit.

Grimaldus Abbas Sangallensis.

S. Othmarus eleuatio.

Nota de panibus, siue oblatas res admirandas.

Beati Othmari translatio, & festiuitatis indicta celebratio. Cap. 4.

Post hæc igitur factò interuallo quasi horã vnus, præsul deuotus, hortatu Grimaldi Abbatis, debito cum honore sanctum virum ex eodem oratorio iubet transferre. Tum verò omnis illa monachorũ congregatio, albis continuo vestibus induta, dulci modulatione in Dei laudibus prorũpens, beati viri corpus lætabunda prosequitur. Sicque per numerosã multitudinis populos, quos amor translationis eius attraxerat, magno cum honore deductus, ecclesiam sancti Galli ingreditur, ac iuxta eius altariũ in dextera parte deponitur. Episcopus

Translatio S. Othmari.

Ll 2 autem

TRIVS
guber
lobet
RV III
5

autem animaduertens frequentiam populorum, qui diuersis ex partibus illud conueniant, aliquid de sanctitate illius velle audire, cum propter frigiditatem subreptam neminem faucium raucedine impeditus, ipse ad eos loqui non potuisset, quendam archiepiscopum presbyterum ambonem conscendere, ac vice sui sermonem ad populum facere iussit: ita videlicet, ut presbyter ipse altiori paululum loco consistens, ea tantum proferret, quæ sibi Episcopus in vicino positus dicenda insinuaret. Aliquantis autem vitæ eius exemplis ac virtutibus coram populo breuiter recitatis, Missarum solennia peraguntur, populusque ad sua cum gaudio reuertitur. Episcopus vero ipsa nocte mansit in monasterio. Manè autem factò, fratres in vnum collegit, atque in aliis sacra institutionis documenta, de sancti viri meritis certus existens, condenter præcipit, ut superueniente depositionis eius die, vigiliis ac Missarum solennia honorificè perficiant, diemque illum tam ipsi, quam omnis familia in monasterio constituta, in honore beati Othmari feriendo, cum gaudio spirituales lætitiæ festiuum possideant. His omnibus ita, ut retulimus, veraciter peractis, presul benignus orationibus fratrum ac benedictione munitus, monasterium læte egreditur.

Eius festum instituitur.

Annotatio breuis temporum, in quibus res commemoratæ gestæ sunt. Cap. 5.

Quo verò temporum statu, vel sub quibus regni principibus hæc gestæ fuerint, si quis piè querendo cognoscere cupit, in hac nostra conscriptione serie facillè poterit inuenire, quod quarit. Ipsa enim temporum statum in hoc loco ideo conscripsimus, ut & legentium fidem custodiant, & maiorem apud posteros vigorem sui adnotatione scriptis exhibeant. Igitur B. Othmarus primis temporibus Caroli, patris Carlomanni & Pipini, à Vualdranno nobilissimo ac potente viro, ad eiusdem Caroli præsentiam adductus, cellulam sancti Galligenbernam ab illo suscepit, eiusque possessiones per multa annorum spatia in diuersis rebus nobiliter augmentando dilatauit. Defuncto autem Carolo non per multos annos, filius eius Carlomannus, diuino, ut putatur, amore omnis seculi pompæ delicijs, germano suo Pipino regni gubernacula reliquit: & primò Romanus in monte Soracti apud ecclesiam sancti Syluestri constructo monasterio, regulari vitæ institutis libera colla subdidit: ac deinde in Samniam prouinciã ob amorem secretioris vitæ secedens, in monasterio sancti Benedicti, quod est situm in castro Cassino, reliquum vitæ tempus religiosè conuersando compleuit. At verò Pipinus pater Caroli Imperatoris, per autoritatè Stephani Romani Pontificis, deponit ac deponso Rege Childerico, anno ab incarnatione Domini septingentesimo quinquagesimo quarto, Indictione septima, ex præfecto palatii Rex constituitur, solus Francie cœpit imperare. His ita gestis, præfatus vir Vualdrannus, ad cuius possessionem cellula sancti Galli quasi hereditario iure pertinere videbatur, compertum quòd Pipinus ex Francorum consensu in regni esset sede collocatus, virum Deo Othmarum, sicut superior vitæ eius libellus edocet, iteratò assumens, ad palatium perduxit, atque eiusdem loci titulum ipsi Othmaro à Rege commendari postulat. Quo factò, sanctus vir, multis regie largitatis muneribus pro eiusdem loci constructione susceptis, gaudens & tripudians, ad monasterium rediit. Septimo autem anno regnante Pipino, Vuarini & Ruadhardi potentia iniuste oppressus, plenus dierum, plenus etiam sanctitate meritorum, de angustijs huius vitæ eripitur, & pro bonorum studijs operum ad æternæ beatitudinis gaudia perducitur. Euolutis post hæc decem annis, à suis monachis ad monasterium translatus, inter aram sancti Othmanni Baptistæ & parietem ecclesiæ, in dextra altaris parte honorificè commendatur: ac deinde interpositis non minus sexaginta annis, decimo septimo Calendarum Maij, in die sancto parasceues Paschæ, ad oratorium sancti Petri deductus. Post hæc autem trigesimo quinto anno, incarnationis autem Domini octingentesimo sexagesimo quarto, Indictione duodecima sub pijsimo Rege Ludouico translationem, quam supra descripsimus, Grimaldus Regis archicapellanus, atque ipse Abba monasterij, cum Salomone Constantiensis Ecclesiæ præfule, quarta feria sub octauo Calendarum Nouembrium die peregit. Et ut nos solerti studio indagare potuimus, à septimo Pipini anno, quo vir sanctus de huius seculi angustijs commigravit, vsque ad hanc translationem, centum & quatuor anni cõpulerantur.

Carlomannus vitæ se principatu abdicã, fit monachus.

† videtur deesse, sepultura, aut aliquid eius modi.

Incognita odoris fragrantia circa corpus eius adspersa. Cap. 6.

Delat

Descriptis temporibus, in quibus res superius commemoratae gerebantur, nunc ad miracula veniamus, quae post translationem, quam retulimus, circa reliquias sancti Othmari, omnipotentis Dei virtute manifestatae esse cognouimus. Venerandis sancti patris exuijs ad basilicam sancti Galli praefato ordine deportatis, continuo in ipsa nocte, Episcopo adhuc infra monasterium constituto, magna odoris fragrantia in basilica sancti Galli circumquaque diffusa, maxime iuxta beati Othmari corpus, quasi in modum nebulae volitando, re-
Odor sua-
uissimus ad
reliquias S.
Othmari.
 undare comperta est. Cuius odoris fragrantia cum continuatis tribus diebus ac noctibus ibidem duraret, non tamen ab omnibus potuit sentiri: sed quidam nostrae congregationis fratres, qui etiam religiosiores esse videbantur, suauitatem illius degustabant, & religionis suae auctoritate, huius rei veritatem apud ceteros commendabant. Quibus etiam odor ipse, quantum incognitus, atque ceteris in expertis extiterit, dulcedinem tamen balsami partim, ut asserunt, poterat imitari.

Lucerna vitrea coram eo caelitus incensa. Cap. 7.

In proximo quoque sabato, id est, quarta die a beati viri translatione, sanctum corpus post aram sancti Iohannis Baptistae interim collocatur, donec noua basilica, sub eius honore dedicanda, ipsius habitationi adificaretur. Eadem ergo nocte Dominica, ecclesiae custos, cum nocturna celebrationis vigiliis consurgendo praeniret, more solito basilicam ingressus, cuncta eius luminaria penes extinguita reperit. Cuius vestigia presbyter quidam nostrae congregationis latenter subsecurus, cancellos basilicae egreditur, ibi coram sacro corpore oraturus prosternitur. Conspiciens vero ab oratione, lucernam vitream sponte sua inibi adspexit incensam. Quo viso, attentius incubuit: egressusque de oratorio, nemini luminis ipsius administrationem tam cito indicare decreuit. De custodibus quoque ecclesiae nullus eandem lucernam extinxit: quia alius ab alio eam incensam esse existimauit. Illa vero clarius ceteris resplendens, tota Dominica die quasi per singula horarum spatia maiori semper luminis perfundeatur abundantia. Presbyter autem, cui illa caelestis administratio luminis primitus manifestabatur, tanti signum miraculi metuens silentio opprimere, finita iam vespertina synaxi, ceteris hoc fratribus indicauit. Tum multi nostrorum lumen ipsum cupientes videre, propius accedunt, & prout illis visum fuerat, ignem ipsum, qui quasi a medio noctis tempore ardere non destitit, nihil omnino ex liquore olei consumpsisse depraehendunt. Deinde cum ipsa lucerna quasi vehementius ardere coepisset, oleo paulatim decre-scens, lux eadem semper se ipsa maior existens, ac tota sequenti nocte vniuersam sancti Galli basilicam fulgoris sui immensitate perfundens, incensionem sui quasi ad octauam diei horam in secunda feria protraxit. Tunc enim custos ecclesiae, cernens eam minorari aliquantulum, finita iam Missa, funem, quo lucerna dependebat, incaute laxando submisit, sicque lux ipsa discessit. Tum vero mirum in modum sub plumbo, cui papyrus imponebatur, cerneret ignem eius vnus digiti mensuram ex oleo consumpsisse, & eidem plumbo super se posito nil omnino dispendij vel laesionis intulisse. Vbi quid stupendum, quid ve potius sit admirandum, non facile intelligere possum: hoc videlicet, quod lux ipsa per se irradiata extitit, an illud, quod tandiu ardens, nihil ex liquore olei minorauit: vel etiam id, quod ignis ipse plumbi molliem super se positam, caloris sui potentia non resoluit.

Lucerna ce-
litus accen-
ditur.

Vide re ad-
mirandam.

Plumbum
calore ignis
non resolu-
uitur.

In vigilia festiuitatis eius, alia itidem lucerna sponte incensa. Cap. 8.

Post huius ostensionem miraculi, adueniente depositionis eius festiuitate, vespertinae celebritatis vigiliis solenniter peragere studuimus. Quibus rite peractis, quidam de ministris ecclesiae coronam, quae ob eiusdem festiuitatis gaudia coram sancto corpore incendebatur, extinxit. Et cum lucernam, quae in medio ipsius coronae pendebat, iterato vellet incendere, sponte sua adspexit eam subito esse irradiatam. Quod multi non solum ex nostra familia, verum etiam ex scholasticis atque hospitibus, qui tunc temporis monasterium adierunt, se vidisse testati sunt. Cuius incensionem luminis in hoc etiam caelitus administrari apparuit, quia cum nullus mortalium eam resciceret, tamen ante alterius noctis medietatem, acceptae lucis gratiam moderate ardendo non amisit.

Lucerna ce-
litus incen-
ditur.

Opificum labor in eius solennitate frustratus. Cap. 9.

Ll 3 Deuo-

IRIUS

gder
10der
RVIII
5

Deuota quoque fratrum congregatio, iussionibus Episcopi obtemperans, cum Dei laudibus insistendo, nocturnalibus officij solennia decenter peregeret, diemque ipsum omnes infra monasterium constitutos in honore sancti Othmari ferari decerneret, ex ministerio cellerarij tres lignorum opifices, qui in artis huius peritia ceteris etiam videbantur esse praestantiores, et praceptoris sui iussu in cellam, quae est supra monasterium constructa, laborantibus succedunt, ibique dolium quoddam, vetustate & incuria dissolutum, coniungunt incipiunt. Collectis vero in vnum tabulis, cum primo fundum illius satis difficiliter coadunarent, easdem tabulas diligenter assignatas, in circuitu erigere coeperunt, nec villo penitus ingenio per totam ferè diem laborantes, eas constabillire praualerunt. Mirumque in modum semper à stationis suae loco resilire, omnemque artificiosam manuum copulationem videbantur respicere. Tum ipsi opifices inclinata iam die videntes laborem suum in nullo proficere, iniuste se egisse cognoscunt, & post vesperam ad monasterium redeuntes, prostrati in ecclesia, suam sibi stultitiam non imputari, veniam precando, deposcunt.

Punitur
quorundam
temeritas,
diè festum
violantium.

Quemadmodum panis fastidio laborans, eius desiderio correptus sit. Cap. 10.

Adolecens quidam de pago, qui vocatur * Elisaza, progenitus, qui à natiuitatis exortu, siue, vt cautius loquar, à recordationis suae tempore, iniquitate se panem manducasse asseruit, ad monasterium deueniens, neque panem manducans, neque aliquid ex eo vnquam degustans, dimidium ferè tantum ibidem permansit. In cibo quoque vel potu si quippiam panis etiam necesse deglutit, statim cum admixtione sanguinis, quod acceperat, inuitus euomit. Haec ergo à beati Othmari festiuitate octaua die basilicam sancti Galli ingressus, cum oratione altaria circuiret, ad sanctum Othmarum perueniens, eius suffragijs sese adiutori tota intentione precatur. Tum primo nimietate frigoris in pectore concutitur, ac deinde in modum ebrii, capitis grauitate nimioque stupore circumdatur. Et cum ad gradus, sacro corpori contiguos, per quos crypta intratur, deueniret, tanto panis desiderio anxius coepit, vt continuo de crypta rediens, presbyterum quendam in ipso monasterio commorantem, panem sibi dare deposceret. Idem vero presbyter cum pro certo sciret, eum antea panem non manducasse, basilicam paruum in honore sanctae Dei genitricis dedicatam, ingressus, panem benedixit, illique paruum primo frustulum quasi pro benedictione manducandum porrigit. Quod cum ille stans iuxta altare deglutiret, confestim eruentatum de eius ore exiliens post ostium basilicae in pavementum cecidit. Stupefactus vero presbyter, quid istud eret, vel cur panem eatenus sibi denegatum manducare vellent, interrogat. Et cum primitus illum, iuxta corpus beati Othmari, eius desiderio inuafum perdisceret, porrecto illi pane, Festinanter, ait, ad eum locum tendito, in quo primum panis desiderium habere coepisti. Fortassis enim Deus illo in loco suae pietatis tibi contemere dignabitur auxilium. Cuius praecipis pauperculus obediens, ad ecclesiam rediit, & antequam illò perueniret, panem, quem à presbytero acceperat, manducando consumpsit. Ingressus vero ecclesiam, celeriter miraculo diuulgato, à multis nostrorum panem accepit, & coram sancto viri Dei corpore sedens, satis eum comedit. Qui hucusque apud nos constitutus, consueto hominum more panem sine radio manducat, atque hoc miraculum diuina pietate in se esse peractum, sua voce proclamat.

Mira in ho-
mine muta-
tio.

Quidam debilis sanitati restitutus. Cap. 11.

Quidam pauperculus, ex Gallorum prouincia genitus, qui sinistrum genuum cum pede flaccido, & in sinistram partem detorto contractum, atque atteritum subleuatum, à natiuitatis suae exordio ponderi porius, quam subleuato de portabat, duobus sustentaculis inter axillas suffultus, domos fidelium eleemosynam quaeritando circuire solebat. Hic itaque eodem anno, transactis natiuitatis Dominicae solennijs, in pago, qui vocatur Linzgeuue, constitutus, vnum quendam venerabilem, sacerdotali stola indutum, & vultus honestate praclarum sibi in somnis assistere, hisque vocibus se affari asseruit: Si meam, o pauperculus, mansionem adires, baculum tibi donarem, cuius adminiculo sustentatus, per incepta viarum discrimina melius incedere praualeres. Cui ille: Domine, ait, mansionem tuam nescio, & in quibus eam partibus quaerere debeam, penitus ignoro.

Viso pau-
peris cuius-
dam.

tus, cum ipsa hora pro foribus basilicę infra claustrum confisteret, audito huiusmodi strepitu, Salomonem Episcopum, vnā cum Augiensis cenobij Abbate, qui ipso die ibidem fortē conuenerant, secum assumens, ecclesiam intrat, cauſamque tam horrendi atq; insoliti clamoris interrogat. Quid plura? Abbates cum Episcopo propius accedunt, flebili vlulatu puerum huc illucque in pauimento volutacernūt, seseq; ipsum proprijs vnguibus, cogente moleſtia, lacerare, & quasi discipere perspiciunt. Post longam huiusmodi vexationem, sinistra manus in volacontracta, extenditur: incuruata ceruix erigitur: sinistrum genu quoque cum pedead tibiam supinato, laxatur: & planta pedis dextri, ab ipsis natibus, quibus inpressa fuerat, fracto genu cum sanguinis effusione, proſiliens, Episcopo etiā adhaerente, hymnumque Te Deum laudamus, canente, corrigitur. In processu ergo temporis puer ipse ambulare incipit, & modō in monasterio nouis vtens gressibus, huiusmodi miraculi idoneus testis exiſtit.

Mirabilis pueri, mira curatio.

LIBER TERTIVS.

PRAEFATIO EIVSDEM ISONIS.

Sancti patris nostri miracula haecenus à nobis vili sermone schemate prolata, quanquam lectoribus beneuolis ad declaranda sanctitatis eius praeconia sufficere non dubitemus, tamen quae basilica in honorem eius aedificanda paulo superius mentio incidit, qualiter, peracta eius constructione, sanctus vir in eam translatus fuerit, quibusque miraculorum ostensionibus sanctitatis eius diuina clementia ibidem postea manifestauerit, ne obliuione depercant, successu nostris breuiter contradere libet: non pompa verborum complexione, superuacua laudantium gloria aucupantes, sed dicto tantummodo simplicitate veritatem rerum quaerentibus ostendere cupientes. Quae enim nostra, sed illius nos gloriae potius studere condecet, qui electis suis modo bonum velle, deinde tribuit inchoare: tum etiam vires implendi suggerere, postremo digna eos mercede remunerans, sanctitatem eorum virtutibus & signis patenter dignatur ostendere. Quapropter ipsum per omnia totius boni fontem, bonorumque omnium largitorem, in beati patris nostri miraculis laudare desideramus, Dauidicum illud dicentes: Non nobis, Domine, non nobis, sed nominatio da gloriam.

Deus boni velle, inchoare, & perficere largitur.

Psal. 113.

De consecratione basilicarum, SS. Othmari & Michaelis Archangelis, & reparatione muti. Cap. I.

Post translationem igitur supra memorata euolutis trium penē annorum spatij, cum beati Othmari basilica studijs deuote eam edificantium decesserit iam perfecta fuisset, senior noster Grimaldus, Ludouici Regis Archiepiscopus capellanus, praefatum Constantiensis Ecclesiae praesulem, ad peragenda consecrationis eius solennia ad monasterium iridem venire rogauit. Quod dum famulante vulgante populis in vicino positus compertum fuisset, videlicet quod sanctus in de basilica S. Galli in suum deportandus esset oratorium, sacris eius exequijs interesse cupientes, monasterium cateruatim adire coeperunt. Episcopus autem die illato superueniens, ecclesiam sub ipsius nomine solenniter dedicauit. Ac deinde sacrati corporis membra aggressus, quasdam ex eo particulas pro reliquijs deinceps condonandis seorsum reposuit: Caetera autem manu sua honorifice in uoluentis sarcophago nouo collocauit. Illas quoque oblatas, quas narratione superiori in eorum tumulo retulimus fuisse repertas, catenus incorruptas, atque omnimodis illesas perdurasse miratur, & quasdam ex eis in uolutas sacro itidem pectori superposuit. Alias uero pyxide recondens, superuenturis temporibus pro sanctitatis eius testimonia conferuare praecipit. Post haec autem nobis omnibus sacris vestibus solenniter paratis, praesul ipse data in altum oratione, presbyteros, qui adstant, virum Dei foras deportandum leuare comonuit. Nec mora, cum crucibus & cercis atque thuribus sanctus vir ex ecclesia deportatur, eademque hora mutus quidam, eius, ut credimus, mentis loquendi officio muneratur. Cuius tamen persona, utpote vilis, quia nobis ea tantum incognita extiterat, ideo miraculum, quod in se patratum referebat, primò credere distimulauimus. Sed cum ex pago, quod vocatur Arageuue, se fuisse assereret, a parentibus eius

Iterum transferuntur reliquiae S. Othmari.

Muto restituitur vox.

eius, alijsque, qui eum benè nouerant, nostrorum postea inquisitione verum hoc esse didicimus. Tum verò omnes nos laudes ac melodias canendo, comitante numerosa populorum multitudine, debita cum ueneratione corpus chari patris nominosa proflequimur. In prato autem Orientem versus constituto, paululum presso gradu, teratenus prostrati, ad orauimus. Surgentesque, pijs eius exuijs singillatim subire, ac superiecta uelamina deuotione humili cœpimus osculari. Quo facto, cū ueneratione maxima ad monasterium properantes, sanctasque reliquias in suam basilicam introducentes, gratias Deo debita cum laude retulimus, qui tantam nobis lætitiā conferre dignatus est. Quanti ibi iucundantium fletus, quantiq; exultantium singultus oborti fuerint, nequaquā enarrare ualemus: quippè qui nec ipsas Dei laudes crebris singultibus intercepti, absq; lachrymis proferre potuimus. Præcipueq; uenerandus pater noster Grimaldus, tripudiantium lætitiā motus, à lachrymis se continere nequiuit, agens Deo gratias, quòd suis in temporibus, in loco etiam sibi commendato, tantum decus, taliaq; omnipotentis Dei beneficia uidere promeruit. Ad cuius quoque lætitiæ cumulum Augiensis cœnobij Abba cum quibusdam ipsius loci fratribus eadē hora superuenit, fratresq; ex monasterio, quod Campidona uocatur, ab Abbate suo missi, huiuscemodi exequijs, talibusque se inuolueret gaudijs gratulabantur. Episcopus autem inter eā sacras pij patris exuias in arca saxea recondens, altario supposit: sicque Missarum celebratione solenniter peracta, benedicens populum, abire permisit. Facta sunt autem hæc anno incarnationis Dominicæ octingentesimo sexagesimo septimo sub pijssimo Rege Ludouico, supra memoratis principibus pastoralis officij functione curam Ecclesiarū Dei strenuè agentibus, octaua Calēdarum Octobrium die, quarta feria, Indictione prima. Die uerò sequenti, ut honor beati uiri latius augmentaretur, memoratus præsul ex reliquijs eius, quas pridem huius rei gratia seorsum cum posuisse retulimus, primo sibi tulit, & postea Abbati ex Augia, & fratribus de Campidona, cæterisque, religiosijs utique ac uenerabilibus uiris, aliquas ex eis particulas, prout sibi uisum fuerat, cōmendauit, nobis præsentibus omnes eos sollicitè cōmonēs, ut per omnia honorificè dignèq; castare curarēt. Quibus peractis, B. Archangeli Michaëlis ecclesiam consecrauit, multosq; sacro chrismate cōfirmans, salutatis fratribus, lætus cum suis monasterio decessit. Altera autē die Abbatem ex Augia, fratresq; ex Campidona cum laudibus & cantilenis extra monasterium prosequentes, post fraternam dilectionis colloquia, dato pacis osculo, ad sua remeare cum gaudio permisimus.

Basilica S. Othmari.

Campidona se monasterium cōstituit Hildgardis, Caroli Magni coniux, ibidem sepulta.

Obserua prætorum Germanorum studiū erga sacras reliquias.

TRIVS
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

Uper reliquias sancti uiri in locis alijs plurima sint ostensa miracula. Cap. 2.

Finita relatione, qualiter uir beatus in suam trāslatus fuerit basilicam, nē fastidioso fortè lectori protractus in longum sermo, turbata mente rugam frontis ingereret, aliqua ex sanctitatis eius indicijs, quæ ipsius clarescētibus meritis ibidem postea manifestata fuisse perspeximus, in calce huius descriptionis stricim ac succinctè subiūgere curauimus. Non utique omnia, quæ uel ipsi facta uidimus, uel ab alijs ueraciter patrata esse comperimus, huic opusculo inferentes: sed ex multis pauca, atque à nobis perspecta, in vnum colligere uolentes. Cuncta enim hæc facillè enarrari posse non credimus, præsertim cū in locis plurimis non ad nos tantum, sed ad alios quoque pertinentibus, quæ sacris eius pignoribus ditabantur, tam multa quotidie miraculorum signa effulserint, ut nec uerborum facundia proferri, nec styli instantia absque labore ualeant comprehendere. Quapropter his interim omisissis, ad ea nos tantum scribenda conuertimus, quæ & nobiscum omnimodis facta cognouimus, & apud liuoris expertes, attestationi sanctitatis eius sufficere posse confidimus.

De serui cuiusdam pede uulnerato, & meritis S. Othmari sanitati restituto. Cap. 3.

Quidam paterfamiliās, multorū apud nos cognitione notissimus, seruum quendam habuit, qui operis quippiā faciens, casu pedem uulnerauit. Pes uerò ipse protinus in tumorem uersus, adeo uenarum contractione debilitatus est, ut ambulandi facultate penitus priuaretur. Hanc ob causam sustentaculum quoddam geniculo supponens, gressum, quem pedis infirmitas denegabat, per annum ferè integrum arte fulciēdo subleuare curabat. Is cum ad beati Othmari suffragia uenisset, ante eius altare prostratus orauit: confestimque soluto pede, relictoque sustentaculo, sanus abscellit.

Pes cuiusdam contractus restituitur.

De

De contracto quodam sanato. Cap. 4.

NEC multò post alius quidam, pedem cum tibia altiùs à terra leuati, & ad posteriora contractum, nò ad subsidium itineris, sed ad ponderis portus grauitudinem ferebat. Hic die quadam baculis suffultus, monasterium deuenit, & beati Othmari oratoriù ingreßus, coram altario eius stando, cum orasset, pes ipse cum tibia solutus protenditur: sonitumque in modum fracti cuiusdam ligni crepitando emittens, corrigitur. Nec mora, suo restitutus officio, ferentem se ferebat, portantemque grata mercede remunerans deportabat.

Item alius quidam contractus.

De sanctimoniali femina post diuinam cecitatem illuminata. Cap. 5.

SVb ipsius anni spatio sanctimonialis quædam de oppido, quod Basilea dicitur, ante annos quatuor vtrisque luminibus orbara, fororis suæ ducatu ad monasterium tendendo peruénit: ibique tribus ferè hebdomadibus cecitatis tenebris adhuc inuoluta permansit. Annuo autem cursu accedente festiuitate, qua Catholica per orbem Ecclesia sancti spiritus aduentu lætatur, in sabato, quod eam præcedens, ipsi quoque imminet, cum multitudo populi more solito orationis causa monasterium adiret, sanctimonialis ipsa inter alios, qui aduerant, hora diei quasi quarta, ante beati viri tumbam oratura prostermitur: ibique aliquantisper orando, lumen quod amiserat, recepit: multisque in vnum conuenientibus, perspicuitate huius miraculi, magna admodum lætitiæ causa fuit.

Cæca recipit lumen.

VITA S. MARGARETAE Reginae Scotiae, cuius festum in decimò seximo Nouembris incidit, habetur 10. Iunij. Consulatur itaque Lector tomum tertium, vbi dicto die eius vita describitur.

DE SANCTO EVCHERIO EPISCOPO LVGDVNENSI, EX MARTYROLOGIO ADONIS Archiepiscopi Treuironum.

Nouemb. 16.

S. Eucherius in spelunca degit.

NATALE sancti Eucherij Episcopi Lugdunensis, admirandæ fidei, vitæ & doctrinæ viri. Qui ex nobilissimo Senatorum ordine ad religiosam vitam habitumque conuersus, diu in agro suo super fluuium Durentiam in tractu septa speluncæ spontè conclusus, Christo seruiuit, ieiunijs & orationibus vacans. Defuncto autem pontifice Lugdunensi, cum vniuersa Ecclesia, iuxta morem à se antiquitus obseruatum, triduanis ieiunijs & obsecrationibus, qui gubernationem eiusdem Ecclesiæ suscipere deberet, sibi posceret à Domino reuelari, cuidam puero apparens in visu Angelus Domini: Est, inquit, senator quidam Eucherius nomine, super fluuium Durentiam reclusus in spelunca, qui relictis omnibus, quæ possidebat, secutus est Dominum. Ad hunc deducendum pergit, & vobis pastorem illum constituit, quoniam à Deo est electus.

Vide quam reuelauerat. Cumque illi Archidiaconus rem, propter quam venerant, indicasset, coepit cum iuramento dicere, se voluntariè de specu non egressurum, nec cum eo nisi ligatus duceretur, iturum. Cumque diu talia repeteret, Archidiaconus effraeto muro speluncæ eduxit eum, & iuxta quod ipse iurauerat, vinetum perduxit Lugdunum. Quem pari animo vnoque consensu Clerus & populus sibi eligens sacerdotem, in pontificali cathedra solenniter collocavit.

Vxorem habuit ante Episcopatum, quæ postea desijt esse vxor.

Huius vxor Galla, in sancto habitu Deo seruiens, speluncam eius ingressa, omne illic vitæ suæ tempus in studio religionis exegit. Duæ ipsorum filia, quarum vna Consortia, altera Tullia vocabatur, virginitatis gratia & signorum gloria claruerunt.

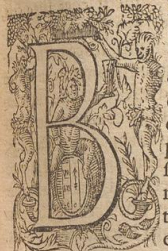
VITA

VITA S. *EDMUNDI ARCHIEPISCOPI CAN^o *Eadmundi

TVARIENSIS, EX DIVERSIS MS. CODICIBVS PER F. Lawr. Surium, mutato ferè stylo, interdum paraphrasticòs descripta. Auctoris nomen aberat, cum certum sit, Robertum Ricium beati viri fratrem, & Robertum Baconum eius discipulum, illius scripsisse vitam. Historiam, quam nos edimus, habet partim etiam Vincentius

Lib. 32. cap. 67. & sequentibus. Est planè fide digna.

CAP. I.

EATVS Edmundus pago Abendonienfi in hanc lucem editus est: cuius virgineam integritatem miro quodam modo præsignificare visus est omnipotens Deus, quando præter communem nascentiũ morem ita mundus è maternis visceribus eius singulari beneficio prodijt, vt mundissimus pannus, cui inuolutus fuit, nullam prorsus maculam ab eo contraxisse videretur, ita vt obsterices rei nouitate percussæ, nõ immeritò magna admiratione afficerentur. Cũ autem baptizatus est, mater eum à munditia Edmundum voluit appellari: tum etiam, quòd cùm eum adhuc vtero gestaret, ad beati Edmundi martyris * monumentum orans, illic primùm vitalem in eo spiritum deprehendisset. Dicta est illa Mabilia, pater verò Eduardus: qui, vxore Mabilia conseruente, mundo valesaciens, in monasterio de * Euesham, monasticam induit vestem, & felici cursu vitæ huius reliqua spatia emensus est. Porrò Mabilia in seculo non seculariter viuens, carnem suam cum vitij & concupiscentijs crucifixit. Reiecto enim seculari habitu, singulis propè noctibus intererat nocturnis Abendonienfium monachorum psalmodijs, atque ad nudum corpus vestem adhibebat cilicinam, quæ & aspera esset, & ad talos vsque se porrigeret: vt quæ ea magis affligeret carnem, loriceam ferream ei adiunxit ad furas vsque pertingentem. Intra ipsam autem loriceam duæ erant laminæ ferreæ, quæ cruciatum auferent. Horum autem ipsa moriens hæredes voluit esse duos filios suos Edmundum & Robertum. Tales fuerunt beati Edmundi parentes, rebus quidem temporarijs locupletes mediocriter, sed morum opibus præpollentes. Atq; ita factum est, vt beatus Edmundus ab ipsis propè incunabilis admodũ religiosè à matre educaretur, & in tenera ætate disceret, quem admodum postea etiam adultus in preces & ieiunia incumbere deberet. Nam vtriusq; sponte sextis ferijs pane & aqua contentus esset, pia mater ei & promittere, & largiri solebat munuscula, quibus sciret illam gratulam facillè inuitari, vt sic arte quadam salutaris parsimonia studium ei iam tum instillaret.

Nouèb. 16. Patria S. Edmundi;

Nora puritatem nascentis.

* ferentur Parentes eius.

* Cynesham Pater eius fit monachus.

Vita matris sanctissimæ.

CAP. II.

Cũ autè mitteret eum cum fratre eius Parisios, vt liberalibus disciplinis instruerentur, nè ex ignorantia laberentur in errores, duo eis cilicia dedit, iustitiamque vtriusque vel ter qualibet hebdomada ea induerent. Timebat enim prudens & religiosa foemina, nè postquam pubertatis annos attigissent, per abrupta insanarũ libidinum præcipitia incauti agerentur. Itaque spiritualium bellorum rudes & imperitos sapienter pæmunire studuit: ipsique Edmundo, quem præscia sanctitatis eius, præ cæteris filijs impensius amabat, cùm Lutetia literis daret operam, cum lineis indumentis etiam ciliciũ mittere solita fuit. Atq; ille sanctus puer, omnem à se leuitatem repellens, choreas, aliaque ludicra & spectacula deuittauit. Porrò Dominicis & festis diebus, vt erat à matre edoctus, ante sumptum cibum, totum perlegit Psalterium.

Mitricus Parisios studendi causa.

Nota preces eius.

CAP. III.

Vntialiquandò apud Oxoniam per pratum quoddam deambulandi causa, sordidibus, vt id faceret, cum inuitantibus, cùm se celerius ab illis subduxisset, nè conscientia puritatem vel nugis puerilibus, vel ociosis sermonibus cõtaminaret; puer Iesus illi apparuit, candidus & rubicundus, qualem eum sponsa describit in Canticis, & tanquàm à summo cæli vertice repente in terrâ delapsus, sic eum prior appella-

Puer Iesus ei apparet. Cant. 5.

Handwritten text on the right page: 'TRIVS' in large letters, with 'Robert' and 'RVIII' written below it, and a small '5' at the bottom.

appellavit: Salve dilecte mi. Ille id audiens, vocē ignoti pueri admiratus est. Cernens suavisissimum puer Iesus paucifacium illum & hæsitabundum, rursus illum compellat: sciscitatur, num vel tenuem sui habeat notionem. Respondet ille columbina simplicitate: Neque ego ullam habeo tuī notitiam, neque me puto tibi esse notum. Tum puer Iesus: Et quānam, inquit, fieri potest, vt tam ego tibi ignotus sim, cum in scholis ad latus tibi assideam, & vbi cunquē sis, comes semper indiuiduus tibi præsto adsim? subiūxitque: Respice in faciem meam, & vide quid illic scriptum sit. Respexit ille, & vidit cælestibus exaratum literis: Iesus Nazarenus, Rex Iudeorum. Quod cum pucro Iesu indicasset, ille ocyus respōdit: Hoc est nomen meum, quod tu debes affigere animo tuo, eiusque ardere desiderio, semperque noctibus accuratē imprimere fronti tuæ: quod tibi magno præsidio erit aduersus mortem repentinam: sed & alijs quoquē, qui illud itā fronti suæ inscripserint. His diebus omni melle dulcior puer ille, in quem desiderant Angeli prospicere, ab eius oculis disparuit, sed non parū suauitatis in eius pectore reliquit. Ab eo autem tempore Edmundus nocte vel die studuit passionem Christi animo versare, in eaque meditanda medullitūs delectari. Cum autem quodam die festo multis occupacionibus impeditus, nocte recordaretur, se Dominicæ passionis commemorationem omisisse, caputque fessum quietem reposceret, sub auroram apparuit ei diabolus, & ambas ei detinuit manus, ne Crucis signum posset in fronte pingere. Sed mente orante Edmundo, dæmon inter lectum & parietem decedit. Quem ille horribilo gutturo apprehensum adiuravit per virtutem passionis Christi & adspersionem sanguinis eius, vt diceret, quibus rebus vel maximē ab ipso infestado arceri posset. Respondit ille: Ijs videlicet, quas tu modò nominasti.

CAP. IIII.

Cōtra mortem subitanam remediū ei ostēdit.

Diabolus eum tentat, sed virtute passiois Dominicæ arceatur.

Mater moriens, ei benè precatur.

Viso matris.

ACcidit autem vt mater eius à corpore migratura, eum ad se acciret. Ad quam ille venit, extremā eius benedictionē percepturus. Qua cum illa eum amantissimè impertisset, rogabat Edmundus, vt absentes quoquē liberos suos ea benedictione afficeret. At illa: Noueris, inquit, fili mi, omnes fratres tuos in te benedictionem percipere, quippè qui per te tuæ erunt virtutis & gratiæ participes. Non enim latuit matrem, quis quātusque futurus esset, cum id indicijs quibusdam iam antè designatum esset. Viderat enim ipsa, nocte quadam in somnis coronam spicneam ferentem illum in capite suo, quæ vehementer accensa, flammæ ad sidera vibrabat.

CAP. V.

Viso Edmundi & socij.

CVm socio quodam ambulans, in patriam iturus, vidit campum auiibus fulgine nigrioribus opertum. Mirabatur vterque tantam auium multitudinem, sed alterū illum & stupor & tremor ingens obtinuit. Ait ergo Edmundus ad eum: Sta paulisper extra viam, & te crucis signo communiens, nihil timeas: visuri enim sumus, quid hæc auium monstrōsa frequentia portendat. Deinde vident dæmones corpus aterrimum, nec hominis, nec alicuius animantis effigiem referens, rapere sublimè in aëra, simulque aues omnes tanquàm vmbas repentè disparere. Tum Edmundus ad socium conuersus: Aues teterrimas, inquit, quas vidisti, non dubites fuisse dæmones, hominis cuiusdam, qui in pago proximo nupèr obiit, animam ad inferos deportantes. Eam animam nobis expressit informe corpus, quod in aëra sublatum vidimus. Sui enim conditoris imaginem, ad quam facta fuerat, dum esset in corpore, sceleratè viuēdo nequiter deformauit. Paulopost cum in pagum venissent, cognouerunt, ea ipsa hora, qua dixerat sanctus Edmundus, è vita quendam abijisse.

CAP. VI.

Vis bonæ consuetudinis.

Postquàm ad adolescentiæ metas attigit, itā sensus suos per vitæ spiritalis exercitiis rebus bonis & virtutum studio assuefecit, vt ex iugi consuetudine deinde tanquàm naturaliter mala omnia vitaret. Magnam in eo curam posuit, vt velut in tabulis rasis sanctitatis habitum, crebris actionibus bonis acquisitum, quadam imaginaria impressione effingeret, atque itā innocentia fundamētō ardua virtutum palatia superstrueret, structuraque per spiritum inchoata, cresceret in spiritum sanctum in Domino. Et certè talis ille effectus est, vt non solum prius faceret, quàm doceret: sed etiam prius faceret, quàm vel faciendā audiisset. Carnis foedas voluptates & delicias non modò fugit, sed & prorsus horruit, & abominatus est: & cum virtutum

SI

virutum omnium valde studiosus esset, castitati tamen singularem nauavit operam, sciens illud Sapientia, in corruptionem hominē Deo proximum facere: quo factum est, vt vsque ad supremum vitæ diem inuiolata in eo permaneret virginitas. Vt autem cura eius seruanda maior ei inesset, de consilio cuiusdam sacerdotis, coram imagine perpetuæ Virginis, sanctissimæ matris Dei castitatis nuncupauit votum, & illi singulari & incomparabili Virgini se commendans, eam sibi sponsam delegit, vtque fecus cum illa initum prorsus firmū & stabile fore declararet, nouo quodam modo eam annulo suo tanquam arrhabone sibi despondit, annulum illum, quem ea causa fecerat, eius imaginis digito infigens, in quo etiam inscripta erat Angelica salutatio. Atque ex eo tempore, vt ipse in suo obitu confessus est, quoties illius clementissimæ Virginis implorauit opem, illa in tentatione exitum, in persecutione solatium, in afflictione remedium, in dolore gaudium ei celeriter impetrauit. Habuit verò etiam in digito suo annulum, cum quo post mortem, vt solent pontifices, sepultus est, cui iidem, cunctis admirantibus, Angelica salutatio insculpta fuit, vt beatissima Virgo ipsam, suum sponsum & habere & agnoscere dignaretur.

CAP. VII.

Pla mater eius, cum esset à vita decessura, commendat ei fratrem eius Robertum, & sorores, vt tanquam maior natu, illorum curam susciperet. Hæc res ei aliquandiu ab externis occupationibus magnas molestias attulit. Admonerat eum mater, vt sororum pudicitiam consuleret: quæ cum essent speciosæ admodum, multis periculis expositæ videbantur: quanquam maternis & sermonibus & exemplis confirmatæ, ceteris fortiores erant. De ijs in quodam virginum monasterio collocandis agere volebat Edmundus cum eius monasterij fororibus. Sed illæ negabant, nisi certa numerata pecunia, se illas in suum consortium admitturas. Ille veritus hoc ad labem Simoniacam pertinere, recessit ab eis: & cum aliud nil suppeteret, ad Deum deprecandum se contulit, sorores hortans, vt idem ipsæ quoque facerent. Oratum est igitur, nec desperit altissimus humilium preces. Innouit enim Edmundo, in quodam paupere monasterio feminarum monasticam religionem egregie florere, & arctissime conseruari. Illic ergo Edmundus sorores suas degere peroptans, cum loci Præfecta siue Priorissa de eare colloqui voluit. Sed ea, licet ei ignotus esset, illius sermonem antuerit, suoque eum nomine appellans, De fororibus tuis, inquit, Edmunde, non est quod mihi quicquam indices. Ego enim Domino reuelante iam scio, quid velis. Si illæ ad nos venerint, repulsam apud nos haudquaquam patientur. His verbis mirifice exhilaratus Edmundus, totum curarum pondus, quod à sororibus ei incubuerat, in Priorissæ manus deposuit, sorores suas illi commendans: atque ita domesticis absolutus curis, Parisios redijt, liberalium disciplinarum cursum confecturus. Vbi sanè diligentissimè in literas incubuit, & magnam ex eis suauitatem percepit: discendi quidem percupidus, sed rectè viuendi cupidior, ita studebat discere, tanquam semper victurus: ita viuere, tanquam cràs moriturus. Ita fiebat, vt & studio benè discendi sensus à rebus friuolis & noxijs auocatos, facilius ad benè viuendum accommodaret & disponeret: & ex rectè viuendi consuetudine mentem cælestis lucis fulgoribus serenatam, ad benè discenda subtilia purius & tersius applicaret. Acute enim cognoscendis & perspiciendis rerum causis sic animum adhibebat suum, in eoque tam feruens & assiduus fuit, vt breui admirabiles in doctrina progressionem haberet, & non studiosis modo, sed etiam magistris & præceptoribus miraculi instar esset.

CAP. VIII.

Hostis autè malignus, teterrimus demon, cum eum cerneret castitati summam impendere operam, magis etiam pectoris eius tranquillitatem perturbare nitentur. Itaque puellam quandam, hospitiæ eius filiam, illius amore inflammauit, ita vt illa impudicis in eum coniectis oculis, itemque signis & nutibus eum ad turpem concubitum prouocare conaretur. Sed cum hac ratione nihil proficeret, apertis cum eo verbis cepit agere, & multis modis ad nefarios amplexus inuitare. Ille verò haud secus atque pestem quãdam illam fugiens, sæpè obiurgabat & verbis castigabat eam. Sed cum neque sic vellet ab illo improbo conatu reuocare sese, sed pergeret esse importuna, tandem apud se deliberans, qua illa posset via reduci ad sanitatem, tempus ei certum præfigit, ad quod adesse debeat. Illa se sperans voti compotem fore, statuto tempore confidenter venit. Postquam autem ad eum ingressa est, & illo iubente superioribus vestibus nudata, apprehensam virgis egregie in tergo verberauit, vt stultitiam

M m tiam

Castitati præcipuè studet. Sap. 6.

Promittit castitatem.

Mater Dei ab eo inuocare, quid ei præstiterit.

Simonie vitium summopere detestatur.

Sorores suas collocat in monasterio.

Re. & Lutetiam, & dat operam licetis.

Turpissimum facinorosissimumque impudicæ eius.

Impudicam puellam verberibus sanatur.

TRIVS
Robertus
RVIII
5

Prov. 21.

tiam, quæ erat colligata in corde eius, virga disciplina fugaret. Tum illa tam malè & duriter accepta, fugit eum, quem antea tam perditè erat persecuta: tantumque apud eam illi virgarum ictus profecerunt, vt quem admodum ipsa postea facta est, deinceps nunquam eiusmodi tentatione pulsata sit. Cernens autem impurissimus dæmon le- ram aperta mali specie eum euertere non posse, per matronam quandam factis, vt re- debarur, honestam, eum in turpitudinis foueam pertrahere conatus est. Ea enim sub officij prætextu quædam ei munera obtulit, vt ijs eum illiceret & emolliret ad con- sentiendum suæ male voluntati. Quod cum ille animaduerteter, perquisiuit ex ea, num conscio marito suo his ipsum muneribus afficeret. Respondit illa: Nihil huic nouit vir meus, quem nolim scire hunc me tibi peramanter habere honorem. Tum vir sanctus: Ego verò, inquit, nesciente marito tuo dona tua non recipiam. Abijt illa cum muneribus suis, voto frustrata suo: & vir Dei ab eius infestationibus libera- tus est.

Matronam, quandã im- pudicã egre- gie à se re- pellit.

CAP. IX.

Postquam ex adolescentiæ annis excessit, crescente cum ætate corporis robore, creuit etiam inuisibilis militiæ pugna. Quamobrèm non contentus ille commu- nibus cilicij, quibus mater eum à teneris annis vti voluit, noui cilicij genus effinxit, quo carnem suam non tam domare quàm ex cruciare studuit: quod genus & prius incognitum, & recentioribus incompertum puto. Habebat ciliciũ non ex tenuibus pilis, vt assoler, cõtextum, sed ex chordulis quibusdam, instar retis multa densitate re- ter se consertis & intricatis confectum, cui multi inerant noduli, humanæ carni pro- pè intolerabiles. Ab anteriori parte patebat, funiculis à capitis vsq; ad fimbrias hinc inde assutis constrictum: qua re fiebat, vt eius noduli corpori arctius apprimerentur, & maiores ei cruciatus afferrent. Nec tamen hoc tormenti genere ille contentus, aliud addidit, maiori etiam admiratione dignius. Vt enim ex perpetua cilicij eius compunctione corpus doleret acrius, fune ex equorum pilis triplicato ita illud con- strinxit, vt à scapulis vsq; ad renes crebro ambitu funis duceretur, & infima parte tan- ra vi adstringeretur, vt vix corpus insectere, aut inflexum erigere posset. Et quia inter- diu manus & collum, nè homines aduerterent, ea ratione affligere non potuit, nodu- bus cilicio ea affligebat. Addebat verò etiam femoralia cilicina, & caligas æquè cil- cinas, quibus assidue vtēbatur cum lorica illa, quam mater ei reliquerat, duplicia de manu Domini recepturus, pro duplici martyrio, quo se ipse vltro affecit. Porro in Aduentu & Quinquagesima plumbeam quandam vestem induit, & durum corium atque nodosum, & ad dolores corporis augmentandos pluribus locis corpus suum funibus constrinxit, nè anima eius peccatorum funibus constringeretur.

Nouũ cil- icij genus effingit.

Nota diram corporis ca- stigationē.

CAP. X.

Cum artium magister effectus esset, præter morem eorum, qui tum publicè legē- bant vel profitebãtur, Missæ sacrum audire, & preces Canonicas quotidie lege- re consuevit: quæ religiosa cõsuetudo etiam discipulis eius profuit, quibus persuasit, vt cum ipso Missæ sacrificio interessent. Vt verò commodius & liberius id efficere posset, in parocia, in qua degebat, sacellum construendum curauit in honorem san- ctissimæ Virginis Mariæ, quam semper amore singulari coluit & profecurus est. Ac- cidit autem, vt quidam ex auditoribus eius & morbo & egestate premeretur, nec quenquam haberet, qui opem ferret vllam. Eum iam lecto decubentem, iussit in hospitium suum inferri: vbi sanè rara quadam humanitate & benevolentia quinque hebdomadibus coram illo cubauit, eiq; in ijs, quæ eius poscebat necessitas, sedulo ministravit, interim nihilominus & prælegens, & disputans assidue. Non vacauit au- tem magno miraculo, quod cum ex agroti illius manu ob imbecillitatem non raro vrinale excideret, semper mansit integrum, illius haud dubiò meritis, qui ei propter Deum humanitatis officia præstabat. Alius quidam eius discipulus, è brachio diriter laborans, ei indicauit, tanquam sancto. At ille ex commiseratione familiariter ait ad eum: Sanete Christus gratia sua. Postridiè redit ille, & se rectè valere affirmat. Inua- sit autem morbus eius in brachiũ Edmundi, quem comiter ferens, paulopost etiam ipse curatus est.

Construit sacellum in honorẽ ma- tris Dei.

Singularis eius huma- nitas.

CAP. XI.

Solebat quotidie deuotè & reuerenter dicere precem quandam in honorem ma- tris Dei & beati Euangelistæ Iohannis, cuius initium est, O intemerata &c. Sed cum aliquandò studijs esset occupatus, illius dicendæ oblitus est. Proxima nocte be-

SI

atus Iohannes ei apprensus, iussit manum porrigere. Habebat enim in manu ferulam, & dicitur visus est ei in manu immanem. Sed mox placatus, retinuit manum, quam iam ad cadendum extenderat: blandique & familiariter eum admonuit, ne illam precationem nunquam omitteret. Iam sex annis liberalium artium professor egerat, haud vulgarem, cumque socijs suis praelegeret geometriam, mater ei in somnis apparuit, perquisivit quid legeret, & quid sibi vellent figurarum, quibus adeo intentus esset. Ille ubi respondit quod visum fuit, mater apprehensa manu eius, tres in ea circulos pinxit, patrem & filium & spiritum sanctum ordine eos appellans: addiditque: Hicce deinceps figuris, sili mihi intentus esto, omisis istis, quibus te occupas. Tum ille matris vocem intelligens, mox ad Theologiae studium se transtulit. Pecuniam, quam ei liberales discipulas profitenti, auditores numerare solebant, pulueribus operam in fenestra recedebat, ita dicens: Terra terrae, & pulvis pulveri merito debet commendari. Sed id sodales quidam animadvertentes, interdum ioco eam tollebat: porro nequam homines furim eam surripiebant. Postquam autem Theologiae animam appulit, non stat habuit manum sacrificio interfuisse, sed in augmentum pietatis & religionis, in aede sancti Mederici nocturnis aderat vigilijs: post matutinas siue nocturnas preces, in oratione cum lachrymis & gemitibus coram altari sanctae Mariae persistebat, ac deinde, nulla corpori quiete data, cum alijs ad scholas accedebat. Vespertinis etiam precibus se praesentem exhibebat. In aedibus sacris reuerenter & pie se gessit, & vel nunquam, vel rarissime illic assidere voluit. Archiepiscopus Eboracensis Vualterus cum eum Theologiae studere didicisset, sacra biblia suis sumptibus ei scribenda curare voluit. Audierat enim illum Oxoniae librorum penuriam pati. Sed id ille recusavit, veritus ne monasteria ea regrauerentur. Habebat ipse Psalterium cum glossis, & duodecim prophetas, itemque Epistolas Decretales: sed haec omnia diffraxit, preciumque in studiosos inopes Parisijs erogavit. Mirantibus ceteris, cur praeter omnium morem codices necessarios venderet, vni ex ijs causam sciscitanti, & stultitiam obijceti respondit: Quo plura nouimus, eo quoque plura facere debemus. Ego vero hos codices distrahens, parum feci, minusque quam debui. Cum enim dicat Christus, Si vis perfectus esse, vende omnia quae possides, & da pauperibus: ego qui multa retineo, pauca largitus sum: pusillanimitatis potius, quam prodigalitati, argui debebam. Tanta autem auiditate sacras complectebatur literas, ut in earum studio penes in somnes duceret noctes. Studijs intentus, coram se habebat imaginem eburneam beatae Mariae, in cuius circuitu depictum erat nostrae redemptionis mysterium. Itaque in codice feruebat lectio, ad imaginem, vel eam potius, quam illa representabat, preces dirigebantur: vtrinque vero eius animo infuebat contemplationis dulcedo & ecstasis. Quoties biblia sacra aperiebat, honoris causa reuerenter ea exosculabatur.

CAP. XII.

Remi autem mirè in Theologiae studio profecit, ita ut intra annos paucos, multis magna contentione hortantibus, Doctoris titulo ornatus sit: sed id sane inuitus, quod illo honore se indignum arbitraretur. At vero iam promotus in Doctorem, ad eum cunctis professe studuit, ac si omnibus iuuandis natus esset. Erat profecto concionator egregius, disputator acutissimus, pius Theologiae professor: atque in ijs omnibus alijs effundebat, quod ipse hauserat de fontibus Saluatoris. Non raro contigit, ut multi & magni viri, cum eius praelectionibus interessent, lachrymas cohibere non possent, sed codices coplicare cogerentur. Mel & lac erat sub lingua eius, & inde mirantibus in auditorum mentes distillabat. Multi ex eius schola prodire doctores cunij, qui etiam vitae eius vestigia pro viribus sectari conati sunt: nonnulli ecclesiasticis beneficij honorati vel onerati potius, flammis oris eius in schola praelentis incensi, relictis omnibus, monasticam vitam amplexi sunt. Ignis enim in cordis eius altariinger ardens, alijs ostendebat lucis iter. Quadam nocte in somnis vidit ignem copiosum existere in schola sua, atque inde septem faculas extrahi. Altera luce in scholis eo praelente, Abbas quidam Cisterciensis ordinis eò aduenit, & lectione absoluta, septem ex eius discipulis secum abduxit, qui omnes facti sunt in eius monasterio monachi. In ijs vnus fuit Stephanus, qui postea Clarauallensis Abbas creatus est. Nihil haec, tanquam imminuto auditorio suo, mouebatur Edmundus: laetabatur potius illo damno, quod cum animarum salute coniunctum esset. Disputaturus aliquando de sacrosancta Trinitate, ascendit in cathedram: cumque illic sedens discipulos expectaret, & quid dicturus esset, animo pertractaret, somno oppressus, vidit

Gratae sunt sanctis precibus, in coram honorem fuisse.

Confert se ad studium Theologiae.

Vigilijs eius & preces.

Matt. 19.

Imago S. Mariae.

TRIVS
 gber
 nober
 RVIII
 5

Alia visio.

columbam supernè aduolantem, oreque suo ferentem mirificum Christi corpus, & ipfius ori inferentem, moxque ad superna reuolantem. Expergetus, de beatissima Trinitate, tam præclare, sublimiter & luculenter disseruit, vt humani ingenij modum propè excessisse videretur.

CAP. XIII.

Vis concionum eius.

* Sarum
* Solebatur
enſis,

Multa ei concionanti gratia aderat, ita vt ignitis sermonibus suis animos auditorum, quantumuis frigidos, efficaciter inflammaret. Sensit hoc Comes Vuilhelmus * Salebre, quem longam spatham cognominarunt: qui cum multo tempore sua peccata confessus non esset, nec vellet Christiano more sacrosanctam Eucharistiam percipere, in eius concione conuersus est, & ad meliorem frugem se recepit. Sub ipsis autem concionibus suis vir sanctus Crucem manu tenebat, quam subinde intrens, modò acerbè plorabat, modò leniter subridebat. Lachrymarum ei tum castus erat, vt ipfius ait, quòd cum multi essent verbi auditores, factores per pauci extarent: licet Christi passio eis ob oculos versaretur, nec innumera sanctorum exemplam desent. Ridebat verò, quòd non ignoraret, per Christi passionem & Crucem immensa toti orbi beneficia collata.

CAP. XIII.

Singularis
eius abstinentia.

Abstinentiam in omnibus singularem ab ipsis primis ætatis initijs cõsecutus est, putà in sermone, cibo, potu, somno, rebusque alijs, quantum humanæ ferrent vires, in ijs temperantia studens. Solo pane & aqua sextis ferijs contentus fuit: interdum solum panem edens, nullum omninò potum admisit. Vnde id consecutum est, vt nonnunquam labia eius scissa viderentur, vt solet arida tellus, humorem sitiens. Desuebant à capite & barba pili, medicis eius rei causam dicentibus, quòd corpus eius humoribus destitutum esset. Cibis vescatur vilioribus: quòd si adessent delicata ferula & potus lautior, minùs ijs utebatur. Nolebat vt sua causa quisquam ex ipfò perquireret, quibus in prandio vesci vellet: & si appostas escas quispiam commendasset, gustare eas nolebat, quòd opiparas esse inde cõijceret. Secundis & quartis ferijs, itemque in Septuagesima carnibus abstiniuit: cæteris diebus propè nihil è carnibus vel piscibus attingens, nec tamen vel disputationes, vel prælectiones intermisit. Promotus ad sacerdotiũ vel presbyterium, duram illam viuendi rationem, quam carnis exercitiarum causa susceperat, etiam duriores effecit. Rarissimè bis in die edebat, idque non nisi honesta ratione persuadente. Denique tantum ille sibi abstinentiæ rigorem indixerat, vt plerique è suis putarent eum vel mente caput, vel vita præ-

Initiatus
sacerdotio
vixit duris

Preces eius.

uatum iri. In preces sedulus incumberebat, & in nuda humo defigebat genua, idque interdum tam duriter, vt erumpente sanguine alterum genu adspiceretur, alterum verò semper callum duceret. Singulis diebus omnia Christi crucifixi membra à capite vsque ad pedes singulatim saluabat ijs verbis, Adoramus te Christe &c. Quotidie etiam triplices dicebat horarias preces, quas vulgò horas vocant, putà Canonicas, sancti Spiritus, & perpetuæ Virginis Mariæ: addebatque etiam officium defunctorum. Post primum exurgens somnum, mox vel ad precandum, vel meditandum, vel legendum se conferebat, & tam post nocturnas vigiliis, quas Matutinas vocant, quam ante eas, ita perseuerabat. Lectum quidem habuit satis honestè compositum, nec tamen in illo cubabat, sed in scabello, nonnunquam etiam nuda homo: quandoque verò caput pendulum ad lectum reclinabat. Interdum etiam, vt dimidio tantum corpore quiesceret, sedens capiebat somnum: idque annis triginta ita fecisse creditur. Linteamina, operimentum, vel culcitram non habuit, sed vel pallio, vel

Quo pacto
somnia
ceperit.

Vestes eius.

epomide, siue superhumerali tegebat se. Vestes vtrplurimum habuit colore cinericio, nec abiectas nimis, nec valde preciosas. Ludis vel spectaculis secularibus sese admiscere noluit. Beneficium Ecclesiasticum vel vnum solum, licet crebrò sibi essent oblata, nunquam habere voluit, nisi præfens resideret: & illud ipsum, si prælectionibus vacaturus erat, nullius expectato consilio, resignare solebat. Tandem tamen, vt liberius posset prædicare verbum Dei absque auditorum onere, in nobili Ecclesia Salsberienſi accepit cum canonicatu thesaurarij dignitatem, quorundam instantia & prece victus. Causarum ventilationibus & placitis interesse noluit, idque Pontificis Maximi permisso, cuius literas impetrauit. Pecuniam non modò tangere, sed vel adspicere indignum arbitrabatur, nisi eam, quam sua manu pauperibus distribueret. Cellaria vel alias officinas domus suæ ingredi noluit, parùm id se decere existimans.

Pecunia
cõtempor
inſignis.

Rationes quoque rerum suarum per se repositere, indecorũ sibi arbitrabatur. Quod è facul-

DE S. EDMUNDO EPISCOPO CANTVARIENSI.

et facultatibus suis proprium habuit, id commune studuit facere egenis.

C A P. XV.

In terea sanctitatis eius fama etiam Alpes transgressa est, & cum summus Pontifex eum Crucis amatorem esse didicisset, Crucis praedicationem ei cum insigni priuilegio demandauit: permittens ei, vt ab ecclesijs acciperet res necessarias, & eorum metere posset carnalia, quibus spiritalia seminabat. Ea tamen potestate ille vt noluit, sed gratis annunciauit Euangelium, suisque stipendijs more ab illis, qui militant, valde alieno, militauit. Quamobrem etiam Deus in illa legationis functione & itinere multis eum miraculis cohonestauit. Cum enim verbum Crucis in pago Lemestrensi praedicaret, iuuenis quidam, iuuenilibus irretitus oblectamentis, ab eius manibus Crucem accipere cupiens, ad eum accessit. Eum vero foemina quaedam a proposito reuocare volens, arrepro pallio retraxit, sed non impunè. Mox enim contracta manus docuit eam, non sibi fas esse, Christo militaturum a tam pia voluntate reuocare. Illa sentiens diuinitus se percussam, flens & eiulans voces dabat miserabiles. Sciscitante viro sancto, quid id sibi vellet, dictum est, quid accidisset. Tum ille ad mulierem: Vis ne, inquit, de manu mea Christi crucem accipere? Illa respondente, se id velle: vir sanctus Crucis signum eius humeris imposuit, & illa confestim sanata est. Rursus in pago Stradeuicensi illo Crucem praedicante, cum iuuenis quidam Crucem vellet accipere, amica eius retinuit eum. Sed eam repente caelestis vindicta oculorum lumine priuauit: flenti vero & ploranti vir beatus pro ea orans, lumen restituit. Alio tempore concionaturus apud Boclandam, vbi Deo famulabantur moniales instituti Cisterciensis, priusquam eo aduenisset, defuncta monialis cuidam viuenti monachae apparsens, Magister Edmundus, inquit, huc venturus est, & ad populum conciones habiturus. Tu ei solum tali loco repositum offeras, vt ex eo Cruces efficiat. Fecit illa, nec tamen quicquam ferè de filo decessisse videbatur. Cum Vugornie extra templum concionaretur, horrida nubes se repente diffudit, vehementes auditoribus imbres minitans. Sentiens vir Dei consternatos illos iam fugam meditari, signum Crucis contra illas nubes expulit, ita dicens: Praecipio tibi, maligne spiritus, vt procul hinc abscedas, nec hunc populum ausus sis impedire. Dixit, & dispulsa mox atra caligine, nubes lucida obumbravit eos, interim in circuitu cum magna tempestate multa pluuia cadente. Saepè etiam alias diuersis temporibus pluuiam & tempestatem ab eo loco, quo concionabatur, auertit.

C A P. XVI.

Accidit nocte quadam, vt Biblia lectitanti ad lucernam, somnus vigilijs defatigato obreperet importunus: cui cum resistere non posset, obdormiuit, & interim candela in codicem decidit, diuque illi inhærens, ardere non destitit. Euigilans inde, vt sanctus, vt vidit periculum, obstupit: existimansque Biblia sibi charissima adusta, ingemuit. Sed cum ablata candela fauillam flatu suo abegisset, non sine magna animi exultatione codicem prorsus illesum comperit. Alio quoque tempore lucernam lectitanti somnus extorsit, vt ipsi cederet vel inuitus. Tum vero mus ingressus, lumen extinxit. Expergestus postea vir Dei, videt se lumine destitutum: gemebundus appellat nomen dulcissimum sanctissimae matris Dei, moxque gratulabundus cernit sibi lumen caelitibus restitutum. Infestum quandoque in pede apostema vel ruber tulit, quod medici anthracem siue carbunculum vocant. Calamum igitur arripiens, quo scripsitare solebat, tres vel quatuor Cruces in eius circuitu, vnam super illud depinxit, praedicans deterrimum illud vitium propediem profigatum iri. Altero die ita malum illud omne euauit, vt nullum eius vestigium cerneretur. Quidam eius cubicularius cilicium & femoralia cilicina, quae vsu diuturno contriuerat, ab eo comburenda accepit. Et ille quidem misit ea in ignem, sed ignis lambens ea, consumere non potuit, tanquam vereretur sacrilegij notam sibi inustum iri, si laederet ea, quae beati viri carnem attingissent. Nec hoc sanè admiratione vacat, quod in eius cilicio alijsque vestibus vix vnquam vermibus reperiri potuit. A famulis suis vsque adeo voluit carnis munditiam conseruari, vt si quis eam contaminasset, is pactis legibus sibi ex eius domo mox emigrandum sciret.

C A P. XVII.

Quia autem Cantuariensis sedes iam diu vacasset, & ad Gregorium nonum Pontificem Maximum deuoluta esset illi metropoli pastorem praeficiendi delib-

Gratis praedicat Euangelium & Crucem.

Pœna foeminae temeraria.

Eam sanat vir Dei.

Cæca lumē impetrat.

Miraculum

Signo Crucis auertit pluuiam.

Præclarum miraculum.

Lumē caelitibus ei restituitur.

Pellit Crucis signo anthracem.

Res mira sanè.

TRIVS
9
10
RV III
5

Fit Cantuariensis Episcopus, sed non assentit.

Tandem cedit, ne Deum offendar.

ratio, per omnē Angliam ille diligenter per fidos nuncios iussit inquiri, quis illi oneri ferendo in primis idoneus, tantoque honore affici præcipue dignus omnium iudicio censeretur. Tandem Edmundus vnus omnium & apertissimus & dignissimus existimatus est, eumque canonicè electum, Cantuariensē Ecclesiæ pastorem dedit. Missi sunt tum spectabiles viri ad Ecclesiā Salisberiensē, qui eum Cantuariam perducerent, sed inquisitū minimè repererunt. In pago autē Caluensū inuento indicāt, quid de ipso factū sit. At illo consentire nolente, redeunt ad Salisberiensē Episcopum, quid Edmundus responderit, exponunt. Præcipit ille grauius & seuerè, vt obediat. Nec tamen Edmundus flecti potest, donè dictū est, eum mortiferi peccati periculū minimè euasurum, si cōsentire nolit. Tum ille Deum offendere timens, & precibus victus, & ratione cōstitus, & præcepto adactus, assensit tādē, sed ita tamen, vt ptestaretur se nulla ratione electioni illi celsurū, nisi grauius se in Deum peccaturū formidaret. Itā demum cū dū exultatibus, admodum honorificè & multa celebritate Archiepiscopus ordinatus est.

CAP. XVIII.

Pastor igitur in populo Dei constitutus, omni virtutum genere magis ac magis enituit: nec de ea, quam diximus, vitæ seueritate & duritia quicquā remisit, sed in dies potius quippiā ad eam adiecit. Non induebatur purpura & bysso, aut veste preciosa, vt solent plerique Episcopi: sed contentus erat tunica vel candidi, vel cinerici coloris, precij non magni. At tamen nē frons à cæteris discreparet, superiores vestes honestas habuit, non tamen studio vanitatis. Cū esset in itinere, si quis ei vel tenuissimæ sortis homo peccata sua confiteri voluisset, mox ab equo desiliit, consentientem audiuit, pium & affabilem illi se præbuit, nec repulit eum vel ob temporis importunitatem, vel ob hospitium propinquum. Pauperibus ostiā mendicantibus largas præstabat elemosynas: malè valentium domos per suos homines diligenter inuisebat, eosque fouebat beneficijs: quibusdam ex illis quotidianū victum & congruum vestitum subministrans. Puellas inopes suo ære nuptui collocandas curabat: quem in vsum applicare solebat multas pecuniarias, propter peccata quibusdam iure interrogatas. Ab omni munere excutiebat manus suas, & eos, qui munera acciperent, detestabatur, præsertim potestatem gerentes, quos ad faciendam iustitiam gratuitos aiebat esse debere, non muneribus inuitari & illici: ijsque crebrò dicebat: Prendere & pendere, non nisi litera vna inter se discrepant: significare volens admodum propinquum eum esse suspensio, qui præter fas munera libenter accipiat. Et multi quidem, vt eius sibi benevolentiam conciliarent, multa etiam non parui precij offerrebant, sed ille omnia respuebat, aiebatque: Nunc quandò diues sum & nullus ego, teterrimus satan muneribus capere me vult, quibus etiam tum, cū pauper essem, corrumpere me non potuit. Sed Dei ego benignitate fretus, spero nunquā illum hac ratione mihi impositurum. Muneribus enim præter ius fasque datis & acceptis, hodiè corruptus est orbis Christianus, peribitque etiam prius quā id percipiant Christiani, nisi hanc pestem à se extirpare & profligare conentur.

CAP. XIX.

Hunc in modum se in Episcopatu comparauit & gessit vir sanctus, quandiu pace & tranquillitate potitus est. Sed quia charus & acceptus erat Deo, oportebat eum in tentationum fornace probari & excoqui. Itaque cū totum se vellet salutem animarum & Ecclesiasticæ libertati tuendæ, vt eius decessores fecerant, impendere, multa ei aduersa & molestā tum à Rege, tum à regni pceribus illata sunt. Immo verò etiam ipsum Cantuariensē collegium, quod eum ad illam dignitatem euocauerat, ei proh dolor se opposuit. Interim ille etiā eos, quos exploratè nouerat suos esse hostes & persecutores, ad oscula pacis, & ad suam familiaritatē passim admisit, ita vt etiam gratis amicorū officijs & obsequijs, illorum graues iniurias præferre videretur. Quia in re cū à suis reprehēderetur, ille respondebat: Profectò si mihi vtrunq; amputent brachiū, vel è capite oculos euellant, nihilo mihi chariores erunt. Nolo ego propter eos peccare in Dominum, neq; ex culpis alienis mihi damna cōstare: immò verò malim insilire in rogam ardentissimum, quā peccatū vllum sciens admittere in Deum meum. Cū autem eius familiares lugerent & mcerent ob illatas ei iniurias, obiurgabat eos, ita dicens: Sicut mater ægrotanti filio solet amarū offerre poculum, & iubere vii salutis recuperandę causā illud ebibat: ita nos aduersa omnia salutis causā perferre debemus, & maris huius inundationes perindè vt lac fugere, atque cum præcurfore Domini in deserto mūdi huius comedere mel syluestre. Cōmemorare etiam solebat,

Matt. 3.

Ob defensione Ecclesiasticæ libertatis multos habet aduersarios.

Nota lector.

solebat, Christum Dominum, cum morte afficeretur, nihil repugnasse, sed potius pro
cis patrem suum deprecatum esse: itemque, non homini, sed Deo, seruandam esse vin-
dictam. Verum inuenero cum se anima duceret in Anglia pastoris officium ita, ut
oporteret, exercere non posse, voluntarium complexus exilium, in Gallias migravit.

Luc. 23.
Deut. 32.

CAP. XX.

Ante vero, quam e natali emigraret solo, multa per eum Deus miracula effecit.
Quidam enim e Clero, laborans febribus, obnixè eum rogauit, ut aqua sacraret,
eamque, sibi pro obtinenda sanitate bibendam porrigeret. Fecit vir sanctus, quod rogatus
erat: bibit æger aqua sanctam, & repente morbus abcessit. Alius ex eius Clero, quar-
tana vexatus febre, eo die, quo paroxysmum expectabat, per aulam, ubi discumbebat
sanctus Episcopus, pertransiit. Cernens eum vir pius, sciscitabatur cur non pranderet
cum ceteris. Ille vero ait se febrem expectare. Tum Episcopus: Ego, inquit, Crucis si-
gnum exprimam in morsellum murenae huius, eumque, in sanctae Trinitatis nomine ori-
tuo imponam. Quæ si mox comedere uoles, sanus eris. Accepit ille morsellum de manu
eius, & cum socijs ad mensam assidens, & manducans vultu hilari & iucundo, curatus
est. Quidam vir magnus & literatus, e genu laborans, percepta sancti Episcopi benedi-
ctione cito reualuit. Porro autem ante eius excessum ex Anglia, sanctus Thomas mar-
tyr apparuit beato viro, & ut viriliter ageret, eum cohortatus est, eiusque animum
confirmauit. Cum autem martyris pedem ille osculari vellet, noluit ferre Christi mar-
tyr, sed pedem retraxit, illo suspirante atque, illachrymante. Sciscitante autem martyre,
cur fleret, illo respondente, quod dignus non esset eius beatissimos osculari pedes,
martyr ait: Noli hac causa flere: propediem enim ad oris mei osculum admittèris.

Aqua bene-
dicta sanat
febricitantem

Alitè sanari

S. Thomas
ei apparet.

CAP. XXI.

Capta inde opportunitate, clam ab Anglia discessit, & Põtigniacum in Gallias pro-
fugus est: quo in loco nouerat refugium & receptaculum fuisse omnium ab Anglia
propter iustitiam exulantium Prælatorum. Illic ad annos sex delituerat beatus Tho-
mas Archiepiscopus Cantuariensis & martyr: itemque, celebris ille Stephanus à * Lan-
guetonia cum aliquot suffraganeis suis multis annis palmam certaminis sui ibi præ-
tulerat. Extant verò etiam uerius cuiusdam de loco illo:

Excedit ex
Anglia.

Est Pontigniacum pons exulis, hortus, asyllum.
Hic graditur, spatiat in hoc, requiescit in illo.

Pontignia-
ci encomium.

Eo cum uenisset beatus Edmundus, in primis reuerenter acceptus est: ibique per-
manens, lectioni & assiduis precibus vacabat, & sua manu scriptabat: interdum etiã
ad propinqua loca concionaturus exibat. Interim graui morbo corripitur, & sole ni-
mum feruente, familiares eius consultum arbitrantur, ut ad locum temperatiorem
transferatur. Itaque, vir Dei à Pontiniaco recedens, Soisacenfe monasterium petiit, ubi
etiam uita sanctus est. Dolentibus autem Pontiniacensibus, quod ipsos relinqueret, sic
eos consolatus est: Ad proximam beati Edmundi Regis & martyris ferias reuertar ad
uos. Tum enim sola nobis longius recedens, hyemis frigora adducet. Quod quidem
propheticò spiritu illi dixisse, probauit euentus. Illo enim die Pontiniacum corpus
eius relatum est, impleuitque, mortuus, quod uiuens promiserat. Vbi autem animaduertit
diem extremum impendère, sacrosanctum Christi corpus afferri iussit. Eo allato, suas ad
illud manus extendens, cum ingenti fiducia ait: Tu es, Domine, in quem credidi,
quem prædicauit, quem ueraciter docui: & tu mihi testis es, quod in terris nihil præ-
ter te quæsiui. Et tu nosti nihil me uelle, nisi quod tu uis: ita fiat, Domine, uoluntas
tua. Mirabantur omnes, qui illi aderant, putabantque eum alienatum mente hæc di-
cere, maximè quod haud aliter se gereret ac si Dominum carne crucifixum, coram
intueretur. Postquam autem factò sanctam percepit Eucharistiam, toto illo die adeo
iucundus & hilarius fuit, ut omnis ægritudinis expers uideretur, multaque omnes, qui
illi aderant, admiratione afficerentur. Manabant ab oculis lachrymæ pietatis, per-
petuam mentis serenitatem testabatur vultus immutabilis. Sacramento extremæ
unctionis accepto, Crucem non sine lachrymis & gemitibus complectebatur, & mi-
ra deuotione accipietat vulnera Christi crebro & prolixè deosculabatur. Porro vul-
nus lateris illachrymantibus oculis respiciens, diuque ore admoto inde sugens, Hau-
rietis nunc, inquit, aquas de fonte Saluatoris. Eam illius deuotionem & gestus,
ultra modum adstantes admirabantur, maximè quod incredibili hilaritati adiunctam
cernerent disciplinam. Denique membris sensim deficientibus, noua semper mentis
gratia in eo pullulabat. Itaque tametsi mors ei erat proxima, nullum tamen mortis

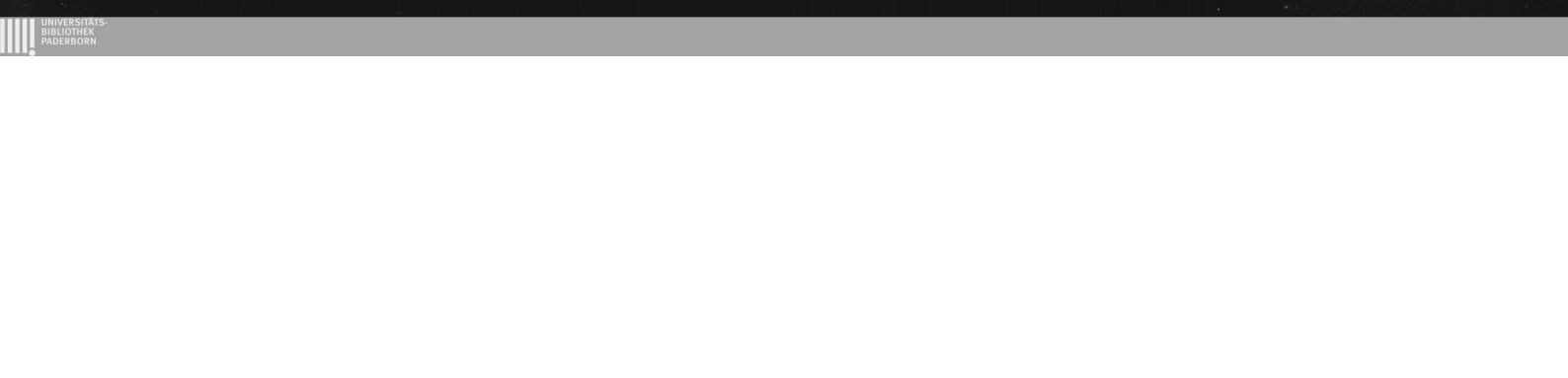
Corripitur
lethali mor-
bo.

Nota sancti
viri admi-
randam in
extremis fi-
durtiam.

En ut com-
plectitur
Crucem.

Esa. 12.

TRIVS
guber
naber
RV III
5

signum in eo extitit: nulli gemitus vel suspiria, nullæ eius querimonie audiebantur: nec lecto decubuit, ut solent moribundi, sed vel fedit, vel quietem capturus, caput in manū deposuit. Tandem morbo inualecente, felix anima euolauit à corpore decem mofexto Calendas Decembris, anno Christi millesimo ducentesimo quadragesimo.

CAP. XXII.

Vifio cuiusdam.

Noste autem illa, quæ eius obitum antecessit, quidam vir vitæ venerabilis, in visione vidit illum in primaria æde Cantuariensi in pontificia cathedra sedentem, & habitu pontificali indutum, pedum sua tenentem manu: quosdam verò eius æmulos cathedram lignibus velle euerrere vnà cum Episcopo: cumque iam propè corruere videretur, diuino nutu repente illic adesse thecam beati Elphegi Archiepiscopi Cantuariensis & martyris, in eamque sine vlla læsione temporis puncto beatum Edmundum recipi. Porro beatum Elphegum operculum thecæ suæ ab eo loco, vbi eum populus veneratur, manu sua apportare, & eo tegere beati Edmundi corpus, in ipsius theca quiescens, moxque exultandum dicere, Statuit ei Dominus testamentum. Vbi vir Dei à vita abiit, corpus eius exanime feretro impositum est, ut Pontiniacum deferretur: sed prius tamen extracta pro more viscera, in S. Iacobi æde apud Pruiinum tumulata sunt, vbi multis ornantur miraculis. Reliquum corpus ablutum, & vestibus sacris indutum, Pontiniacum honorificè perlatum est. Sed in itinere nocte vna in Templariorum de Coloris domo permanfit, completumque est, quod vir sanctus prædixerat. Cum enim à Pontiniaco discedens, illac iter haberet, coniectis in eam domum oculis, sciscitabatur cuius esset. Quodam autem re-

Prophetia S. Edmundi.

spondente, Templariorum eam esse, Cum Pontiniacum, inquit ille, rediero, hospes illic pernoctabo. Denique ipsis beati Edmundi Regis ferijs corpus sacrum ad fores Pontiniacensis cœnobij adductum, & qua par erat, reuerentia exceptum est. Dilata autem eius sepultura est, dum appareretur sarcophagus, vsque in septimum diem, nec tamen vlla in eo corruptio, nullus ingratus odor depræhensus est. Tota autem nocte illa in precibus fratres mansere peruigiles, corpusque detecta facie in medio positum, roseo colore perfusum videbatur.

CAP. XXIII.

Mira gratia in vultu defuncti.

Porro custos sacrarij Petrus, videns multos confluere, dareque operam, ut pro animi sui deuotione possint aliquid ex eius reliquijs adipisci, apud se statuit in eandem curam & cogitationem incumbere. Itaque tanquam operis quippiam facturus, accedit ad feretrum, tentat auellere annulū à digito beati viri, & alium in eius locum reponere. Cum autē leniter contrectando nihil proficeret, quanto maximo poruit conatu institit, ut annulū à digito extraheret. Sed videns frustra se niti, veritus ne in facto deprehenderetur, procul abcessit, nec tamen destitit cogitare, si qua via posset peruenire ad id, quod optabat. Deinde rursus eò se cõfert, licet pudescens: applicat os suum ad defuncti aures, demissa voce tanquam viuenti sic loquitur: Peccasti, sancte pater, quod non prius petita venia, quod tuum est, mihi temerè usurpare institui: sed quia id facere volui honoris tui causa, ignosce (obsecro) confitēti, & optatum munus largire petēti. His dictis, apprehēdit beati viri manū, summaque facilitate annulum non tam detractū, quam elapsū à digito, mirè gratulabundus absportat. Eum autē Abbas inter alias res sacras iussit reponi, atque ex eius cõtactu vsque in presens, Domino largiente, multa egris beneficia præstantur. Manè autē innumera hominū aduenit multitudo, diuinisque officijs ritè peractis, corpus sacrū à multis honestis & venerabilibus viris humatum est. Illo autem die non nisi tria edita sunt miracula, fortassis quod plures illic egroti non adessent, qui curarentur. Postridiè humus corpori superiecta est, & toto serè octiduo miracula cessarunt. Quod cum non parum mæroris & admirationis fratribus afferret, frater Hermannus ait sibi crebrò apparuisse beatum virum vultu mœsto & irato, seq; ex eo percontatum, cur à cœptis miraculis cessaret, illumque demonstrasse sepulcrum suum, dixisse tanta mole terræ oppressas manus non posse se ad cælum tollere Domini deprecandi causa. His auditis, omnes laudant Deum, & ocyus terram omnem à corpore amouent. Mox vti cœperant, rursus miracula fiunt: vident cæci, surdorum patescunt aures, ambulat claudi, hydrofici detumescunt, morbidi curantur: in carceres coniecti, liberantur: mortui reuiuiscunt: ipsa quoque bruta animantia, eius beneficia percipiunt. Paulò autem post, id est, à sepultura mense quarto, sacrum eius corpus eleuatum est, integrumque re-

Annulo sancti viri curantur peccati.

Multa miracula ad sepulcrum eius.

Res mira.

honestior

honestiori loco repositum est, atque ea, quæ iam diximus, miracula, non illic duntaxat, sed etiam in diversis regionibus, eius meritis declarata sunt. Cum autem homines quidam temerarij, sancti viri meritis & miraculis derogarent, repente diuinitus percussis sunt, & vel inuiti prædicarunt virtutes & signa præclara, quæ per sanctum suum Christus efficiebat: cui est honor & gloria per infinita seculorum secula, Amen.

DE S. GREGORIO Neocæsarensi Episcopo, quem Thaumaturgum vocant, Lector consulat Tomum IIII. vbi eius vita 3. Iulij prolixè habetur.

HISTORIA SANCTI ANIANI EPISCOPI AVRELIANENSIS, EX MANUSCRIPTIS CODICIBVS

per F. Laur. Surium, mutato stylo, aliquanto comprehensius descripta.

A tempestate, qua Hunnica rabies se in regiones popu-
landas deustandasque effudit, & Gallijs atrociter immi-
nebat, beatissimus Anianus Aurelianensis vrbis fidum se-
pastorem declarauit. Metuens enim gregi, quem à Do-
mino pascendum acceperat, (quippe qui ex sancti spiritus
reuelatione, quæ ventura essent, iam antè cognouisset)
supplices pro eo ad Deum preces fudit, iram eius ab eo
auertere cupiens. Porro autem cum iam communi-
bus omnium suffragijs Episcopus electus esset, ab Agrip-
pino viro illustri, & militum magistro petijt, vt eos omnes,
quos carceres victos detinerent, liberos abire patere-
tur. Recubabat ille, nescio quid causæ prætexens: sed cum vellet in templum precan-
di causa ingredi, ab alto decedit lapis in caput eius, diramque ei plagam imponens,
multum ex eo sanguinem expressit. Sensit ilicò ea causa id accidisse, quòd sancti Epi-
scopi preces reiecit. Mitit ergò, iam à famulis reportatus in domum suam, qui
Episcopum vocent: mors enim propter nimiam sanguinis fluxionem iam impendè-
re videbatur. Venit Episcopus, manu sua vulneri Crucis signum imprimit, sanguis
sistitur, redeunt vires propè iam deplorato, aperiuntur carceres, & exeunt miseri, bea-
ti Aniani Episcopi intercessione in libertatem vindicati.

Nouemb. 17
Fiumi Gal-
lias popu-
lantur.

Punitur di-
uinitus ma-
gister mili-
tum.

Sanat cum
Crucis si-
gno S. An-
ianus.

Hominem
moribundum
repente sa-
nat.

Item alium
quendam po-
tentem vi-
rum.

Considerat eius decessor beatus Euortius ecclesiæ Aureliæ. Eam sanctus Anianus
illustriore reddere volens, culmen eius iussit altius euehi. In eo opere præfectus ope-
ris siue architectus, labante pede, è tecto corruens, præsentissimum vitæ discrimen
adiit, toto quassato corpore, vix ultimo spiritu in illo residente. Id sentiens beatus
Anianus, procul contra eum expressit Crucis signum, ad eumque aduolans, manum
eius apprehendit, punctoque temporis sanatum, iussit redire ad opus.
At verò in Galliis irruentibus Hunnis feruissimus Attila Rex imperabat. Qui cum
Aurelianensem urbem vellet euertere, beatus Anianus, non quòd carnem poneret
brachium suum, aut in hominum viribus consideret, sed vt officio suo non deesset, Are-
laten profectus est, vt Aëtio patritio, qui tum in Gallijs erat, barbaræ gentis crudelita-
tem explicaret. Cum autem iter ægeret, ad Mamerti viri potentis ædes diuertit, qui
grauissimè decumbens, spiritu & voce, omnique gradiendi facultate destitutus, spem
vivendi omnem suis ademisisse videbatur. Vt autem persensit vxor eius, matrona no-
bilissima, beatum Anianum aduenisse, ad eius se pedes abiecit, orans vt marito salus
redderetur. Accedit igitur vir Dei ad lectum ægrotantis, videt eum horas extremas
ducere, procumbit in preces, orat Dominum tota nocte cum lachrymis, donè ma-
nè æger pristinæ sanitati redditus est. Indè pergit Arelaten, & ab Aëtio humanissimè
exceptus, indicat quo in periculo versetur Aurelia, implorat eius opem, quam Aëtius
liberaliter & prolixè pollicetur. Redit deinde ad ciues suos, non parùm tanti pastoris
absentia merentes: erigit animos illorum multa consolatione: præparant illi omnia,
propulsando hosti opportuna.

HIC

TRIVS
gber
NOBER
RVIII
5